

L $\frac{9}{684}$

V. BIĻĶINS

**PĒTĪJUMS
PAR RĪMJU CHRONIKU**

Autora izdevumā

Ģenerālkomisijā Rīgā, Latv. vidusskolu skolotāju kooperātivā

1 9 3 5

253472

L

L 9
L 684

79

V. BIĻĶINS

PĒTĪJUMS
PAR RĪMJU CHRONIKU

Autora izdevumā

Ģenerālkomisijā Rīgā, Latv. vidusskolu skolotāju kooperatīvā

1 9 3 5

9

LATVIJAS NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

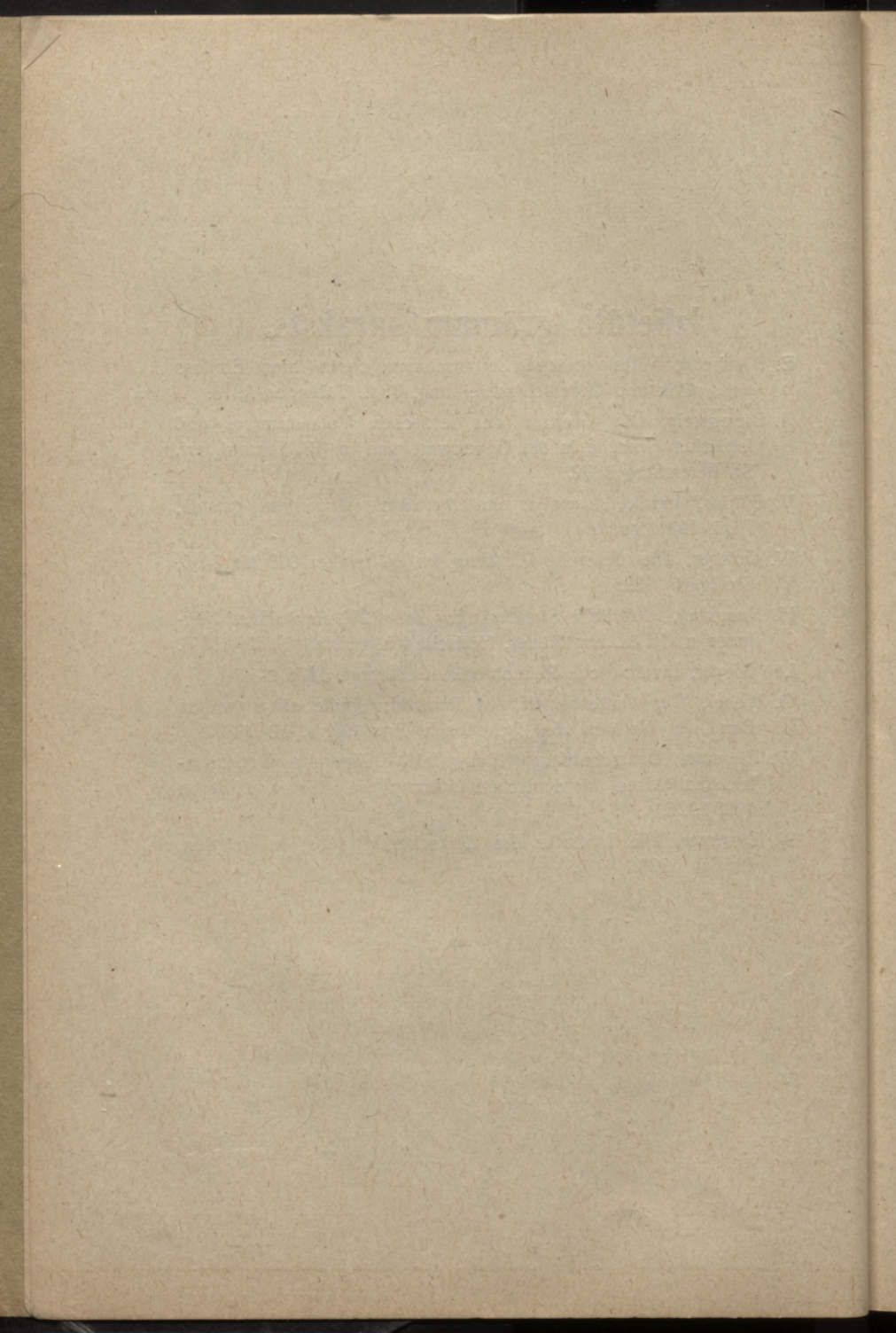
0304020138

Iespiests Kultūras fonda līdzekļiem.
Armijas spiestuve, Rīgā, Muižas ielā 1.

Izlietāto grāmatu saraksts.

- E. Bernheim, Mittelalterliche Zeitanschauungen in ihrem Einfluss auf Politik und Geschichtschreibung, T. i., Tübingen 1918.
- A. Bielenstein, Die Grenzen des lettischen Volksstammes und lettischen Sprache in der Gegenwart und im 13. Jahrhundert, St. Petersburg 1892.
- V. Biļķins, Indriķa Livonijas chronika vidus laiku gara galsmā, Rīgā, 1931. gadā.
- W. Golther, Die deutsche Dichtung im Mittelalter 800 bis 1500, Stuttgart 1922.
- H. Naumann, Ritterliche Standeskultur um 1200 (Iekš Hans Naumann und Günther Müller, Höfische Kultur, Halle/Saale 1929).
- Leo Meyer, Livländische Reimchronik, Paderborn 1876.
- G. Weber, Der Gottesbegriff des Parzival, Studie zum zweiten Band des Wolfram von Eschenbach, Frankfurt a. M. 1935.
- W. Ziesemer, Deutschordensdichtung (Iekš P. Merker u. W. Stammeler, Reallexikon der deutschen Literaturgeschichte, I. B., Berlin 1925/1926.)
- W. Ziesemer, Die Literatur des deutschen Ordens in Preussen, Breslau 1928.

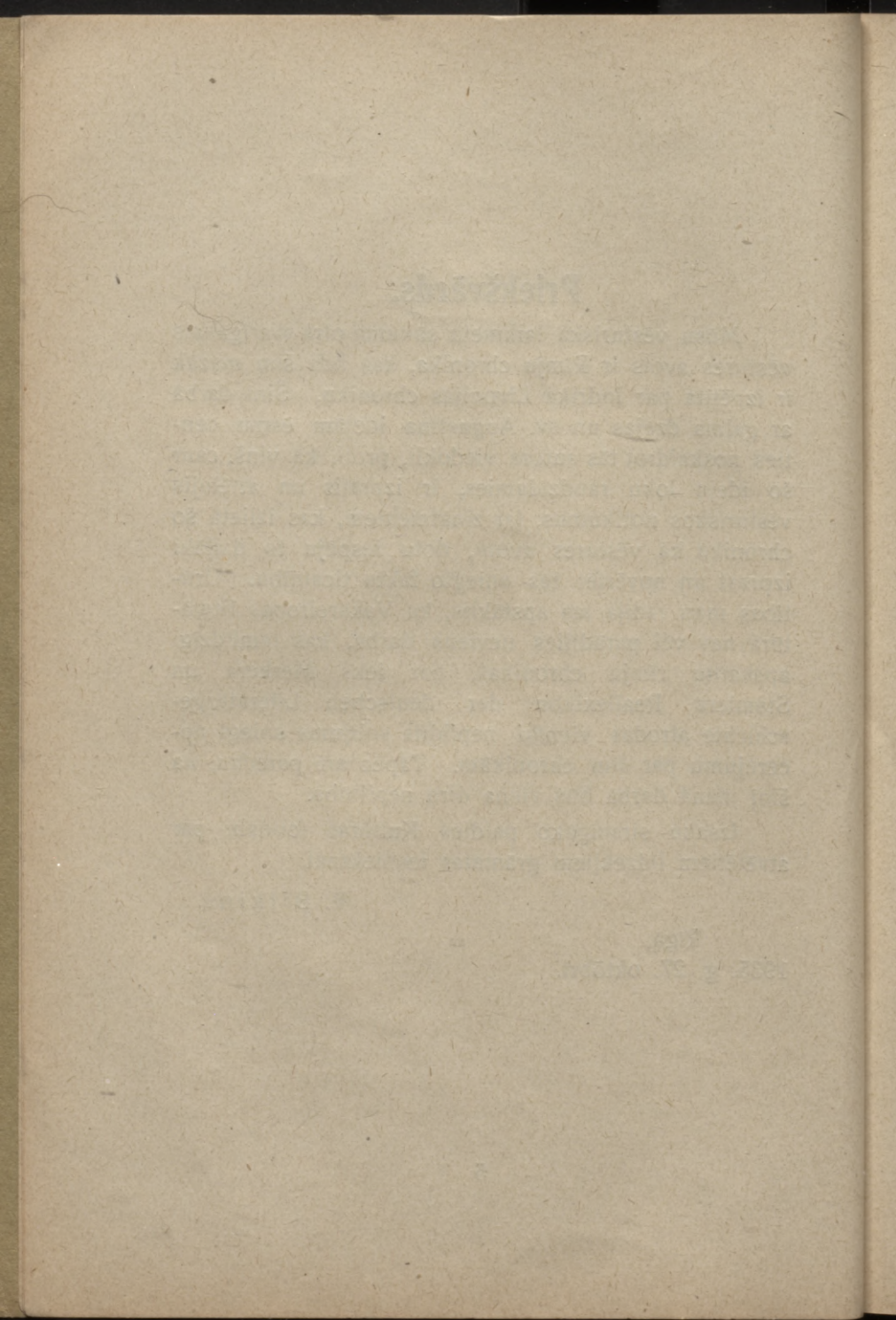
Priekšvārds.

Mūsu vēsturiskā laikmeta sākuma otrs svarīgākais vēstures avots ir Rīmju chronika, kas līdz šim mazāk ir izpētīta par Indriķa Livonijas chroniku. Šinī darbā ar galma dzejas un sv. Augustīna idejām esmu centies noskaidrot tās autora viedokli, proti, kā viņš, caur šo ideju loku raudzīdamies, ir izpratis un attēlojis vēsturiskos notikumus, lai zinātniekiem, kas izlieta šo chroniku kā vēstures avotu, dotu iespēju to dziļāki izprast un novērtēt tās sniegto faktu ticamību. Grūtības man radīja tas apstāklis, ka Vakareiropas literātūrā nav vēl parādījies neviens darbs, kas tamlīdzīgi apskatītu rīmju chronikas, pat iekš Merkera un Stamlera Reallexikon der deutschen Literaturgeschichte atrodas vienīgi nepildīts solījums sniegt apcerējumu par šīm chronikām. Tāpēc arī paredzu, ka šinī manā darbā būs viena otra nepilnība.

Izsaku sirsnīgāko paldies Kultūras fondam par atvēlētiem līdzekļiem grāmatas iespiešanai.

V. Biļķins.

Rīga,
1935. g. 27. oktobrī.

levads.

Rīmju chronika kā Livonijas ordeņa dziesminieka sacerējums ir izskaidrojama ar ordeņa būtību. Ordenis ir bruņinieku un mūku pasaules apvienojums. Ordeņa loceklis ir reizē bruņinieks un mūks — mūks, kas kā bruņinieks cīnās uz kaujas lauka. No vienas puses, viņš kā bruņinieks glabāja t. s. galma bruņinieku kultūru, no otras puses, kā mūks — baznīcas kultūru. Tāpēc Rīmju chronikā saplūst galma dzejas un baznīcas rakstu idejas; tās autora viedoklis ir veidojies abu šo rakstu ietekmējumā.

Piegriežoties vispirms galma dzejai, jāsaka, ka tās idejas ir apskatījis savā nesen publicētā darbā Hans Naumanis. Šo ideju smaguma punkts, gals un sākums ir zināmas vērtības, kas ir par ideālu dzejas varoņiem, pēc kuŗa viņiem savā visai rosigā (vita activa) dzīvē ir jācenšas. Šīs vērtības rada harmoniski izveidotu tikumu sistēmu un sadalās trijās grupās. Apskatīsim tās isumā — cik tas mums vajadzīgs Rīmju chronikas iekšējās pasaules iztirzāšanai.

Pirmā un augstākā vērtība, summum bonum, ir svētlaimība, kas rodas no Dieva, no gotes hulde. Šī hulde — pie kam Dievs tiek domāts kā kads lēņu un pavadoņības kungs (Gefolgsherr) — ir jāsaista ar tik dziļu uzticību (triuwe), ka par to nedrīkst rašties nekādas šaubas (zwifel).

Otra vērtību grupa, honestum, ir Platona četri galvenie tikumi: prudentia, fortitudo, temperantia un

iustitia. Ikvienam no šiem tikumiem ir jābūt izkoptam tādā mērā, lai tas iejemtū vidu starp abām galējībām, lai tas nekljūtu par pārmērību. Tikuma mērs ir māze, pretējā gadījumā tas vairs nav tikums.

Pirmais tikums, prudentia, ir iekļaušanās dievišķīgajā pasaules iekārtā, dzīve pēc Dieva prāta un grība būt tikumīgam. Šim tikumam jābūt savienotam ar staete — ar tikumisku nelokāmību un rakstura stingrību, un ar triuwe — ar uzticību tām saistībām, ar kuřam cilvēks ir saistījies ar Dievu vai kungu. Pie šī tikuma pieder arī parastā gudriba.

Otrs tikums, fortitudo, ir dvēseles dižums (magnanimitas), kas nepazīst šķēršļus un kas pārvar katru pretestību. Pie tā pieder arī drošība un bezbailība un arī frōude — gaiša dzīves izjūta, prieks, kas nepārkāpj mēru.

Trešais tikums, temperantia, ir arējo un iekšējo dziņu, izturēšanās un rīcības apvaldišana. Pie tās pieder zuht, pieklājība, pazemība, godbijība, piekāpība un pieticība.

Ceturtais tikums, iustitia, ietveř sevī kunga taisnprātību, augstsirdību pret uzvarēto ienaidnieku un žēlsirdību.

Bruņinieks nedrīkst nicināt savu ienaidnieku. Viņa acīs arī pagāns ir cilvēks¹⁾, pret kuřu viņam ir zināma iecietība.

Trešā vērtību grupa ir derīgais (utile), ko rada bona fortunae et corporis: dižciltība, skaistums, spēks, izveicība, dižums, veselība, vara, slava un bagātība. Šis vērtības tomēr nedrīkst mazināt abas augstākās

---

¹⁾ Skat. Hans Naumanis, 52. l. p.

vērtību grupas. Asins dižciltībai jāstāv aiz dvēseles dižciltības; nav jāraugās uz to, vai bruņinieks ir bagāts vai nabags.

Galma dzeja no baznīcas ir zināmā mērā emancipējusies un nestāv tās kalpībā, kaut gan tā nebija tīri pasaulīga. Ordeņa dzeja atkal stāv drusku savrup no galma dzejas un ir tuvojusies baznīcas rakstiem. Tur ir kareivju un mūku tikumi visstiprāki iepīti un atmesti tīrie galma tikumi — galmiskā mīlestība (höfische Liebe), greznība, bagātība un slava, kas plūst no paša mutes, jo pats ordeņa bruņinieks, mūku bruņinieks, stāv savrup no galma bruņinieka un ir netiešā baznīcas kalpībā.

Pieejot pie baznīcas rakstiem, jāsaka, ka tur eminentu vietu ieņem sv. Augustīna duālisms¹⁾.

Dieva bērni, kas pieder pie Dieva valstības, kalpo Dievam. Viņi dzīvo savā starpā saskaņā un mierā. Pēc ceļniecības gaitām šeit virs zemes viņi mirst laimīgā nāvē un ieiet mūžīgā dzīvošanā debesīs, kur bauda mūžīgo mieru un mūžīgos priekus. Dieva bērniem pretim stāv velna kalpi, Dieva ienaidnieki, kas pieder pie velna valstības. Viņi kalpo velnam un ienīst Dievu. Arvien viņi rada nesaskaņas un kaņus cilvēku starpā. Pēc laicīgās dzīves viņi mirst nelaimīgā nāvē un ieiet mūžīgā pazušanā ellē, kur cieš mūžīgas mokas.

Starp Dieva bērniem un velna kalpiem norit mūžīga cīņa. Dieva bērnu uzdevums ir uzvarēt velna kalpus, lai viņiem dotu īsto, dievišķīgo mieru un viņus pašus atdzemdinātu par Dieva kalpiem.

¹⁾ Skat. E. Bernheim, *Mittelalterliche Zeitanschauungen* un V. Bilkins, *Indriķa Līvoniņas chronika*, ievads.

Pretmetībā stāv arī abu šo valstību piederīgo tikumi. Dieva bērnu pats augstākais tikums ir paze-
mība. Pie viņu tikumiem pieder vēl paklausība, tais-
nība, patiesība un saskaņa. Viņi nedzenas pēc laicī-
gas mantas, pēc varas un nelielas ar saviem darbiem.
Velna kalpu pats smagākais netikums ir lepnība.
No šī netikuma izriet citi netikumi: pašmīlība, ne-
paklausība, netaisnība, nepatiesība un nesaskaņas gars.
Viņi dzenas pēc pašlabuma, pēc slavas, varas un pa-
saulīgas mantas.

Mūsu Rīmju chronikas autora viedokli iztīrējot,
nevarēju atzīmēt paralēles no citām rīmju chronikām,
jo pēdējās man nebija pieejamas mūsu bibliotēku
lielās nabadzības dēļ. Tās rīmju chronikas, kas man
bija pieejamas, ir sacerētas vēlāk par mūsu Rīmju
chroniku un tāpēc šim nolūkam neder.

Grāmatas pirmajā daļā aplūkoju vispārīgos vil-
cienos galma dzejas un sv. Augustīna ideju ievīša-
nos Rīmju chronikas autora uzskatos; otrā daļā ap-
skatu, kā viņš augstākam būtnēm liek piedalīties
vēsturiskos notikumos un kā viņš, caur šo ideju loku
raudzīdamies, ir raksturojis tautas un personas, viņu
darbus un tikumus.

Otrā daļā personas esmu sarindojis pēc viņu
stāvokļa un viņu vārdu alfabēta.

Pirma daļa.

Nīflande¹⁾ jeb Livonija ir Dievmātes zeme²⁾. Šīs zemes iedzīvotāji, kas darbojas tās labā, ir gotes kinder³⁾, gotes knechte⁴⁾, Dieva vrūnde⁵⁾ un viņa „savēji“⁶⁾. Ordeņa bruņinieki, kas ir Livonijas militāro spēku pamats, ir gotes rittere⁷⁾. Visbiežāki hronikas autors Livonijas iedzīvotājus apzīmē ar vārdu cristen⁸⁾, minēdams līdzās die heiden, kas ir viņu vislielākie ienaidnieki.

Dieva kalpi Dievmātes zemē ar visiem saviem darbiem kalpo Dievam un viņa mātei. Kas iestājas

1) Vārds Nifland sastopams arī dokumentos, piem.: eins meisters zu Nifflanden (UB, Bd. 2., DCCXXXVI, 235. l. p. un tālāk).

2) 3261 wan uns got hāt her gesant
in siner lieben müter lant.

Cf. V. Bilķins, Indriķa Livonijas hronika, 11. l. p.

3) 42 wen wir heizen gotes kiñt.

4) 10762 manch vromer helt wirt gotes knecht. Skat. 390. p.

5) 545 vir sîn durch got von himele hie
der sine vrūnde nie vorlie
in die keiner slachte nôt.

2460 got sine vrūnt bewaren kan, un citur chronikā.

6) 1702 got der half der sînen dû.

7) 6473 dem sîn gemûte ist bittere
ûf die gotes rittere, un citur bieži chronikā.

8) 5600 . . . daz ein strît
sie beide mûste scheiden.
die cristen und die heiden.

1198 daz sie ein ander sâhen
die cristen und die heiden,
ein strît sie mûste scheiden, un citur ļoti bieži chronikā.

šo kalpu rindās, tas grib ar visiem spēkiem kalpot Dievam. Tā trīsdesmit brāji no Vācijas wolden gotē endelichen dienstes pflegen (5568,9), kad viņi no draugiem, radniekiem un mantas atsacījušies, ieradās pie mestra Burkarta no Hornhūsenas un Prūsijas ordeņa maršalka, pošoties pēdējiem abiem uz kaļu pret Karšovu. Dieva kalpi, kas no Vācijas Livonijā ir atbraukuši, ir še Dieva labad. Mestrs Volkvīns saka uz peregrīniem: „wir sin durch got ouch hie“ (1882)¹⁾. Dieva bērni, kā jau sacīju, arī kalpo Dievam, piem. mestrs Villekins: an gotes dienste er arbeit pflac (9800)²⁾. Viņi Dieva labad dodas kaļa gājienos, piem. mestrs Ernsts ar saviem kareivjiem un dāņu ķēniņa kaļa spēku, kas bija ieradies no Rēveles, devās pret leišiem in dienste unser vrowen (8336)³⁾; tie, kas tiek ievietoti pilīs, tur uzturās Dieva labad, piem. mestrs Burkarts saka uz Dobes pils aizstāvjiem: „ir sult hie gerne sîn durch got...“ (5418,9). Dieva kalpi, Dieva labad kaļos iedami, lej tur arī viņa labad savas asinis, piem. brāļi, kas krita kopā ar mestru Ernstu kaujā ar leišiem, durch got guzzeh... ir blūt (8452)⁴⁾. Dieva labad mirst kaujās tie kristītie, kas krīt no ienaidnieku ieroču asmeņiem, piem. sešdesmit kareivji, kas krita cīņā ar pagāniem igauņiem, wāren dā durch got irslagen (1164)⁵⁾. Dieva labad viņa draugi panes visus grūtumus un smagumus, kas viņiem jāpiedzīvo, viņa gaitās ejot. „wir suln diz ungemach

1) Skat. 820, 1 un 545.

2) Skat. 454.

3) 7030.

4) Skat. arī 7908, 8504, 5. un 10685.

5) Skat. arī 5660 un 8120.

durch got von himelrîche tragen“ (1976,7), par Saules kaujas zaudēšanu saka uz sūtņiem vācu ordeņa mestrs¹⁾).

Dieva labā savas asinis kaujās liedami, viņa kalpi cīnās tur par tīro²⁾ kristīgo ticību. Tā viņi vor die cristenheit (10467) gribēja kauties, kad viņi dzinās pakaļ zemgaļiem, kas bija sirojuši ap Ikšķili³⁾. Lai cīnītos par kristīgo ticību, Deva draugi tāpēc arvien, kara spēku vākdami, pošas kaŗā ūf die heidenschaft (2965). Šinīs kaŗos viņi pagānus nomāc un piespiež tos kalpot Dievam. Mestrs Andrejs no Stīrijas, kara gājienā uz zemgaļiem posdamies, lūdz Dievu: „daẗ ich die betwinge und dir zū dienste bringe“ (3297, 8). Vairodami to skaitu, kas kalpo Dievam, viņi arī izplata Dievmātes zemes robežas. Šis pats mestrs saka uz komturiem un soģiem: „daẗ (t. i. Dievmātes zemi) sul wir breiten mit unser macht“ (3263). No otras puses, Dieva kalpi, kaujās savas asinis par Dievu liedami, aizsargā kristīgo ticību, jo Dieva ienaidnieki savā ļaunumā to arvien apdraud. Tā viņi pēc Svētkalna pils izlabošanas gatavojās, lai dotos kaŗa gājienā tālāk un den cristenūm bewarn von den bōsen heidenschaft (11807, 8).

Kaujās par Dievu cīnidamies, kristītie arī cīnas un mirst par viņa godu, jo ar ieroču uzvaru vairojas arī viņa gods, viņš vairāk tiek godāts un augtin aug

---

1) Cf. 988, 9. un 2433, 4.

2) 6114 daẗ die reine cristenheit. Skat. arī 5544.

3) Tērbatas bīskaps der cristenheit gar zū vromen (7583) ar kara spēku ieradās ļgauņu zemēs, kas piedrēja dāņu ķēņīnam, jo tur bija iebrucis krievu kaŗa spēks.

to skaits, kas viņu godā. Tā mestrs Vilekīns kaujā starb an gotes êre (10680)¹⁾.

Dieva draugi arī mīlē²⁾ Dievu, un viņu sirdis ir pilnas mit grôzer gotes minnen (4326). Lai arī ko kristītais dara, vai dodas kaŗa gājienā, vai cīnās nīk-nās kaujās un gūst tur lielu slavu, vai atgriežas, cīņu zaudējis, uz mājām, in gote ir al sīn gedanc (8790), jo viņš zina, ka viss tas, kas noticis un notiks, izriet vienīgi no Dieva. Tapēc arī viņi, kaujas ejot, bāten got von himele (4781) un pēc gūtās uzvaras un sek-mīgā kaŗa gājiena dankten got (3340). Tāpat kristītie teic pateicības vārdus Dievam par to, ka kaŗa gājie-nos un kaujās viņi ir bijuši pasargāti, un jebšu viņi paši aizsargājās ar zobenu, tad tomēr viņi zina, ka oberste hūte an gote lac (5054).

Dieva kalpu pretinieki ir gotes viende³⁾. No Dieva ienaidniekiem visbiežāki chronikā tiek minēti pagāni, pie tam viņi, kā jau sacīju, nolikti bieži kā kristīto pretmets⁴⁾.

Dieva ienaidnieki Dievam, saprotams, nekalpo; viņi arī, piem. igauņi, des rechten gelouben sint... blint (1360) un tapēc, jāsaka, ka viņi maldas neticības

---

1) Pēc kādas uzvaras kristītie lobeten got und wāren vrô, daz gote die êre aldâ geschach (11767, 8).

2) Cf. V. Biļķīns, Indriķa chronika, 17. un 18. l. p.

3) 2281. Meister Herman Balke
der was in deme walke
mit grôzeme urlouge weren
mit Rûzen und mit heiden
der müste er sich beiden
und helfen gotes viende heren.

4) Skat. 11. l. p.

tumsā, tāpat kā chronista Indriķa pagāni¹⁾. Aklībā pa maldu takiem iedami, viņi arī ir aplamās domās par Dieva²⁾ darbību, piem., itkā Dievs viņus nolādētu. Sakautie Igauni saka: „nū ist der gotes vlūch vol-lenclich an uns ergân“ (1140, 1).

Aklībā maldīdamies, Dieva ienaidnieki bistas velnu un cenšas ar upurēšanu šo ļauno³⁾ nomierināt. Gri-bēdami stillen den tūvel (3888, 9), zemaiši sadedzina ar visiem ieročiem savus kaujā kritušos.

Velnu bīdamies, viņi pieķeras arī saviem neīsta-jiem⁴⁾ dieviem. Sējiem ir abgote vil (339); leišiem starp citiem dieviem ir Pērkons⁵⁾.

Dieva ienaidnieki iedomājas, ka viņu dievi stāv viņiem klāt, piem., zemaišu sūtņi saka uz Mindovu, ka viņa tēviem šie dievi hân gestân bie in manchen sachen (6408, 9), un tic arī, ka šie neīstie dievi viņiem palīdz un ka uz viņiem var paļauties, piem, leišu izlūki saka: „unser gote mogen uns helfen wol, den man vil wol getrūwen sol (5107, 8). Priekš kaŗa gājiens uz kristīto zemi viņi met lozi, lai izzinātu, vai gājiens būs sekmīgs⁶⁾, kas, saprotams, atkarājas no

1) V. Biļķins, Indriķa Liv. chronika, 25. l. p.

2) Cf. lb. 24. l. p.

3) Skat. 52. l. p.

4) 1363 die valschen apgot.

5) 1436 als ez Perkune ir apgot gap...

6) 4680 ir blūtekirl der warf zū hant
sîn lôz nâch ir alden site.

4684 er sprach in sneller vriste:

„ir Sameiten siet gemeit,
ir sehēt lieb unde leit
ûf diser selben herevert.
doch sult ir wesen sô bewart,
daz ir behaldet die obern hant.

čiem, gribēdami dā wider setzen (405)¹⁾. Pret tīro ticību nostādāmieš, viņi gribēja no savas zemes izdzīt Dieva kalpus vāciešus²⁾, kas bija šīs ticības nesēji.

244 dar undir was vil manich man,
mochte er die dūtschen hân vertriben,
ir enwêre nimmer kein bliben
in dem lande eine stunt.

Kad pagāni bija kristījušies, arī tad viņi nebija uzticīgi Dieva kalpi, bet arvien, piem. igauņi, vielen ūffe missetât und einen swinden rât (773, 4) un atkrita no Dieva. Kristību atmetuši³⁾, viņi arī apsmēja kristīgo ticību, piem. Mindovs saka: „ich hân versmeit die cristenheit (6571)⁴⁾. Pie tam viņi, piem. igauņi, atkal nāmen ir apgote (1276).

Ļaunajam kalpodami, Dieva ienaidnieki arī paši bija ļauni, zemaishi bija ein bōse heidenschaft⁵⁾ (9967). Viņu nodomi bija ļauni, un bieži jo bieži varēja redzēt viņus gān an einen bōsen rât (5241). Tapēc arī viņi arvien darija ļaunu, piem., sēļi trīben bōsheit âne zil (340). Savā ļaunumā viņi arvien tūn der cristenheit vil schaden (324); uzsākt cīņu un doties kara gājienā pret kristīgo ticību was in nicht leit (4884).

1) 285 Lettowen und Rūzen
begunden sich ūf strūzen,
Eisten, Letten und Oselēre.
den was die rede gar zū swēre,
daz der cristenheit was komen
zū Nieflande.

2) Cf. V. Biļķins, Livonijas chronika, 27. un 28. l. p.

3) 6127 hetten den touf geleit hin.

4) Cf. V. Biļķins, Livonijas chronika, 89. l. p.

5) Cf. 11808, skat. arī V. Biļķins, Livonijas chronika, 25. l. p.

Ļauns rada ļaunu. Darīdami lielu postu kristīgai ticībai, Dieva ienaidnieki paši iegrimā lielākā grēkā — lepņībā.

4890 ir hertze stūnt vil hō enpor,
daz sie der reinen cristenheit
so dicke tāten hertzeleit.

Dieva ienaidnieki ar sāpēm raudzījās nevien uz kristīgās ticības izplatīšanos, bet viņiem bija ein vil grōzer pīn (3230) un arī pamudinājums ķerties pie ieročiem tas, ka Dieva kalpi par mierinājumu kristīgai ticībai dzīvoja savā starpā labā saskaņā, piem., kā tas bija, kad mestrs Andrejs no Štīrijas visur labi sapratās ar Rīgas, Vikas un Tērbatas bīskapiem un Rēveles bruņiniekiem¹⁾.

Kaŗa iesācēji Dieva ienaidnieki bija nevien tādos gadījumos, kad Dieva bērnu starpā valdīja vienprātība, bet parasti arī katrreiz, kad uzliesmoja kaŗš²⁾, piem., pēc pamiera izbeigšanās die Sameiten hūben daz urlouge an wider als ē (4647, 8). Kad vāca kaŗa spēku, lai iebruktu viņu zemē, tad viņi uz to bija devuši pamudinājumu ar saviem darbiem. Mestrs Ernsts, aicinādams komturus sūtīt viņam palīgā kaŗa spēku, aizrādīja, lai viņi dar an gedēchten, waz die heiden hetten getān an der cristenheit (8290, 1, 2).

Pretmetība starp Dieva kalpiem un viņa ienaidniekiem vislabāki un visbiežāki ir saskatāma kaŗos,

¹⁾ Starp mestru Burkartu no Hornhūsenas un Mindovu pastāvēja laba draudzība.

(4458) daz was den heiden
nicht vil wol zū māzen,
doch wolden sie iz nicht lāzen.

²⁾ Cf. V. Biļķins, Livonijas chronika, 49. l. p.

sevišķi skatos, kas norisinās pēc kaujas zaudēšanas.

Dieva kalpu kareivji ir varoņi, proti: unverzaget¹⁾, vromen²⁾, rische, kūne, uz irwelt³⁾, stoltze⁴⁾ un zîren⁵⁾ helde. Šiem varoņiem ciņās bija labi piedzīvojumi un viņi wol bie vienden kunden wesen (7186).

Bez bailīgie varoņi bija drošsirdīgi kā lauvas un nekad nebijās no ienaidnieku uzbrukuma. Viņi achten minner dan ein har des liebes oder keiner drô (2474, 5), sajemdami no vēstneša ziņu Kuldīgā par Mindova kara spēka parādīšanos jau pie Embūtes.

Virišķīgie varoņi — vispirms jāsaka — uzcēla daudz piļu, lai tās naktu der cristenheit zū vromen (9507). Un Livonijā arī varēja atrast vil gute burge (8910). Katra šāda pils, piem. Ikšķile un Svētkalna, bija ein êrlich werc (218 un 9936). Katra pils arvien vil wol (9947) bija apgādāta mit gūten mannen (3647), ar kara materiāliem un pārtiku.

Varonīgi viņi sajēma viesus, kas ieradās pie pils nelūgti. Pili aizstāvēt, nekāds darbs viņiem nebija par grūtu un viņi veica heldes werc (10056). Bojājumus nocietinājumos, piem. Daugavpils, kuŗus nodarīja ienaidnieka aplenkšanas mašīnas, viņi ciņu laikā izlaboja, daž man die burc icht verlure (8238). Pašus viesus viņi ar ieročiem schenketen baz, unde

---

1) 5136 sie wāren helde unverzaget.

2) 8683 den vromen helden gelich.

3) 2078 der meister quam im ûf der stat
und brācht im manchen rischen helt
beide kūne und ûz irwelt.

4) 5011 stolze helde.

5) 1812 zîren helde.

baz (5456), ka viņiem dāvanas pietika — daž man sie tût van dannen trûc (5464). Bieži pat, piem. pie Kretenes, nama tēvi šos viesus slūgen... alle tût (7046).

Varonības pilni viņi wāren willic und vrô (10999), kad pašiem bija jādodas pret ienaidnieka pili. Viņi arī gewaldeclichen (6847) devās turpu. Katrs varonis rante menlîch vor daž tor (11251), kad kara spēks nepamanīts bija piezadzies pie pils. waz mochte grôzzer vreude sîn (11254), kad vīrišķīgie varoņi bija ielauzušies pa neaizsargātiem vārtiem sētā un nu varēja pārsteigtos un neapbruņotos iedzīvotājus ar ieročiem kapāt un sist!

Kad ienaidnieka pils bija jāaplenc, tad kara spēks tās apkārtņē vispirms uzcēla schône ir gezelt (5040) un tad uztaisīja varenas un drausmīgas aplenkšanas ietaises. ein crankez hertze mûste erbiben (5384), kad tās uzlūkoja ar acīm. Iesākās uzbrukums, kas bija michel unde grôz (5389). Kara vīri svieda metamos šķēpus, mašīnas strādāja savu darbu un saimniekus pili nonāvēja gnûc (5393). Kara vīri nebija jāskubinā — zû sturme was in allen gâch (5941). Īsā laikā viņi bija pili un ir wirte slūgen sie alle tût (7047).

Tada pati šo varoņu vīrišķība ir redzama kara gājienos. Viņi lauztin laužas šajos gājienos un viņu varonīgo garu no tā nespēj atturēt pat mestru aizrādījumi uz lielām un bīstamām grūtībām, kas viņiem tur stāv priekšā. Ta viņi mestram Volkvīnam varonīgi atbildēja: „dar umme sie wir her komen“ (1878), kad pēdējais, cenzdamies atrunāt no kara gājiena uz Lietuvu, apgalvodams norādīja uz bīstamo

apstākli, ka no turienes atgriežoties, būs ar zobenu jāzcērtas cauri ienaidniekam, kas dzīsies pakaļ. Bez stomīšanās šie vīrišķīgie varoņi pieņem uzaicinājumu piedalīties kara gājienos un ir gatavi tur ciest labu un ļaunu un ziedot pat savu dzīvību.

5561 „sunder wanc wir sîn bereit
durch ûch lieb und leit
dulden zû allen zîten
in reisen und in strîten“.

Ša viņi atbildēja, kad mestrs Burkarts no Hornhūsenas viņus aicināja piedalīties kara gājiēnā pret Karšovu¹⁾ Varonības gars arī izpaužas priekā, kas atspīd, kad šejienes tautām pienāk ziņa, ka jāpošas līdzī kara gājiēnā.

3933 — ez (t. i. daž volc) vreute sich
mit grôzer vreude sicherlich
und wart vil wol gemeit.

Kad staltie varoņi sapulcējās kopā, lai dotos kara gājiēnā, tad acīm atvērās schōne samenunge (1419). Visur ieroči spīdēja un laistījās.

3281 man sach helme und schilde
glîzen ûf dem gevilde,
die brunjen blenken sam ein glas,
der dâ vil sunder zal was.

Jā, tas bija ein êrlîche (9536), stoltze (4754) schar, ein hovelîchez (3937), wunneclîchez (5581) her! Šis

---

¹⁾ Rēveles bruņinieku vadonis Ellarts saka uz mestru Ernstu:

8303 „meister, ich wil komen,
ez ghê zû schaden oder zû vromen,
mit ûch in die herevert
lîb und gût ist ungespart“.

skaistais kara spēks was michel und grōz (5595) un gajiena kārtība sarindots was lanc unde breit (7394).

No sapulcēšanās vietas staltais kara spēks schōne (5030) un in gūter site (5912) dodas ceļā. Visu šo varoņu krūtīs degtin deg griba Dieva ienaidniekus brengen... in grōzer pīn (3356) un ar zobenu un šķēpu noslaucīt no zemes bez skaita tēvus un vīrus, lai viņiem dō witewen und weisen mit jāmere mochten schrien nāch (664, 5)¹⁾.

Pie ienaidnieka zemes nonākuši, staltie varoņi menlich (7503) dodas tur iekšā. Vīrišķīgi viņi iebru- kuši strādā uz visām pusēm ar uguni un zobenu.

1904 sie herten vrilich umme sich
daz lant ūf unde nider.

Sekmes kronē varonību, un ez gienc in dā vil wol in hant (2086). Ja kāds uzdrošinājas viņiem stāties ceļā, tad tam bija par ķilu jaatstāj galva²⁾. Ja uzbruka viņiem nakti atpūtas vietā, daz gulden sie mit mannes hant (4266) un ar zobenu nokrāsoja uzbrucējiem ire kopfe blā (4270).

Vīrišķīgi ienaidnieka zemē strādādami, viņi visur nesa herzeleit (3368). Viņi zināja, kas ar ienaidnieku jādara³⁾, un zobens nepazina žēlastības.

3322 man, wib unde kinder
wurden wēnic dā gespart.

---

1) 3928 daz sie wolden reisen,
wittewen und weisen
machen mit der gotes craft.

2) Skat. 32. un 33. l. p.

3) Skat. 19. l. p.

Tā viņi, no vienas vietas uz otru iedami, kāva ar vīrišķīgu roku¹⁾ vīrus, tēvus, sievas un bērņus, sam man tūt die rinder (3320).

Kaŗa gājienā viņi bija devušies, lai nestu vaimanas, un vaimanas arī no visām pusēm atskanēja.

2096 man hörte rüfen und clagen:
in deme lande ubir al
erhüb sich ein michel schal.

Zobenam uz katra soļa sekoja uguns, kas ēkas, mantu un sējumus iznīcinādama, arī nesa ienaidnieka zemē sāpes un vaimanas.

3346 sie verwüsten ouch mit brande
allez daz was um sie gelegen.

Ienaidnieka postu un sāpes viņi vairoja arī ar to, ka savāca bez gala daudz laupījuma.

3343 dō was roubes alsō vil
genomen rechte āne zil.

Vīrišķīgie varoņi neapgājās glēvulīgi arī ar gūstekņiem un salaupītiem lopiem.

4259 waz man trīben und tragen
nicht enmochte, daz wart geslagen.

Vaimanas bija viņu mērķis, vaimanas viņi sēja un vaimanas atskanēja viņiem pakal. Daŗa laba mute dā von clagete manchen tac (3384, 5).

Bezbaillīgie varoņi arī vīrišķīgi stājās ceļā ienaidniekam, kad tas, viņu zemē iebrucis, kāva, laupīja, postīja un dedzināja. Ikviens bez stomīšanās bija gatavs ziedot dzīvību, lai pasargātu iedzīvotājus no

---

¹⁾ 3320 mit vrter hant.

sirotāju ļaunuma, ikviens, piem. soģis Markvarts, pie viņiem wolde blīven beide lebende und tōt (1742, 3). Ar vīra roku¹⁾ viņi bieži vairāk kā pusi sirotājus apkāva²⁾ un pārējos izdzina no zemes.

Tapat šie varoņi neželē savu dzīvību, kad jaatbrīvo savējie no ienaidnieka gūsta. „wir wollen unser leben vor die gefangen geben“ (4803), saka Kuldīgas komturs Bernharts, kareivjus uzrunādams priekš kaujas, kad bija panākuši zemaišu sirotājus.

Tāds pat varonības gars ir redzams, kad bezbailīgie kaŗa vīri sastopas uz kaujas lauka ar ienaidnieka kareivjiem. Vispirms vadonis vīrišķīgi³⁾ uzmudīna kareivjus būt drošsirdīgiem kaujā. Brālis Berneks priekš cīņas iesakšanās ar leišiem pie Embūtes saka: „habet allen lewen mūt“! (2535). Varonībā recht als ein hungeric vedirspil (1820) pēc kaujas alkdami, kareivji pat dažreiz pārtrauc vadoņa vārdus. „lāt nū die rede ein ende hān“! (1821) klie dz kareivji, gri bēdami ātrāki iesākt kauju. Vārdiem seko darbi. Savu alku cenzdamies apmierināt, bezbailīgie varoņi ienaidniekam vrīlichen riten an (2114).

Kaujai iesakoties, acīm atveras vienāda aina kā vienā, tā otrā pusē. Kā vieniem, tā otriem ir bezbailīgi, spēcīgi un izlasīti varoņi. Abās pusēs skan kaujas saucieni, lido šķēpi, skan zobeni, cauri bruņam sūcas sarkani sviedri, asinis krāso zemi, tiek pāršķel-

1) 4266 mit mannes hant.

2) Skat. 24. l. p.

3) 10473 ez was der brūdere wille gar,
die mit dem meistere wāren dar
daž er sō ellenthaften sprach.

tas kara cepures, noveļas gar zemi, kas izlaiduši garu,
daudzi ievainotie nosēžas un aizmirst, ka jācīnās¹⁾).

- 1) 8397 des sach man von in beiden
von cristen und von heiden
manchen unverzageten helt,
beide rasch und ûz erwelt.
- 10643 manich poneiz dort geschach,
dâ man den meister strîten sach.
die brûdere dâ zû vûze strîten.
der Semegallen was nicht geriten.
ir wart beider sîten heiz:
man sach manchen rôten sweis
durch die brunjen dringen.
man hôrte swert dâ clingen.
an beider sît die tôten
vielen nider ûf daz wal.
mancher neigete sich zû tal,
daz er der sinne gar vergaz
und nider ûf die erde saz
von slegen und von stichen.
- 7895 dâ mochte man wol schowen
ein ungevûgez howen
von den heren beiden,
von cristen und von heiden.
der strîf was starc und grôz,
daz blût ûf dem ise vlôz,
von ir beider sîten.
dô gienc ez an ein strîten,
dô sach man manchen rischen man
ellenthaften howen an.
- 5524 man such dâ manche rische hant
von ir beider sîten.
sie wûchzeten und schrîten
und schuzzen vaste ir sper.
ez was vil wol ir aller ger,
daz ir ein dem anderen tēte nôt
unde brēchte im den tôt.

Pie Dieva kalpiem atgriezoties, jāsaka, ka viņi strādāja mit menlīchen siten (8412). Pēc kaujas viņi alka un kaujā arī nebija laiski, un niemant durfte den anderen manen (6038). Kā lauvas viņi cīnījās un ir keiner wolde zū rucke gān (1004). Ikviens, ienaidniekam uzmācoties, bestūnt mit menlīchen craft (6042) un neatkāpās ne soli. Vīrišķīgie varoņi savukārt neatlaidīgi brāchten in strītes genūc (6043).

Varonību arī kronēja panākumi. Kādā kaujā zvei tūsent (1833) ienaidnieku viņi sakapāja, kādā citā kaujā slūgen sie alle gemeine tōt (1771). Ta šie varoņi karstā cīņā ieguva wol den prīs (2694).

Ja spēcīgajiem varoņiem ar vīrišķīgajiem darbiem nav izdevies salauzt ienaidnieku spēkus un gūt uzvaru, tad tomēr viņi cīņas laikā ir paspējuši daudzus pretiniekus apkaut. Jebšu viņi kādā ļoti labvēlīgos apstākļos izdarītā uzbrukumā Sidrabenei, kad bija izdevies piezagties pie pilsātas apcietinājuma, pārsteidzot ielauzties iekšā un nonākt cērtot un duņot līdz ar bēgošo pūli līdz pašiem pils vartiem, nespēja pili iejemt un izturēt metamo šķēpu lietu, kas nāca no nedaudzo mājās no sirojuma palikušo zemgaliešu rokām, tad tomēr atkāpjoties pie viņu kājām gulēja tōt ūf einem hūfen lūte geslāgen (11284, 5), un pēdējo bija tik ļoti daudz, ka viņus enmochte ein wagen nicht getragen (11286).

4048 man sach dā howen manche hant.
dā hōrte man swerte clingen,
daz blūt sach man dringen
durch vil manche brunje gūt.
sie guzzen beider wegen blūt.

Viņi ienaidniekam ir likuši savu vīrišķīgo roku diezgan izjust arī tad, ja arī paši beigās tiek sakauti un daudzus zaudē uz kaujas lauka. Kadā kaujā viņi ienaidnieku dzenāja her und dar (7935), jebšu beigās paši kā sakauti atstāja kaujas lauku. Saules kaujā, kur viņi tika sakauti un iznīcināti, jebšu arī viņiem aiz nepieciešamības, kad nodūra viņu zirgus, bija jācīnās kājas, tad tomēr sie velten dennoch manchen man (1945).

Vīrišķīgie varoņi arvien simtkārtīgi atmaksā ienaidniekam to, kas viņiem uz kaujas lauka ir nodarīts. Atriebjoties ar uguni un zobenu viņi izpērk savas sāpes. Piem., tādu atmaksu deva ienaidniekam brālis, kas vienīgais izglābās no nāves kaujā, kur krita ar visu kaŗa spēku mestrs Vilekīns.

10739 waz im leides dô geschach,
mit gotes hulfe er daz wol rach:
er tet in sider manich leit,
mit here er dicke ûf sie reit
und half verwûsten ire lant.

Ja spēcīgie varoņi kādreiz paši pazaudēja kauju un daudzi krita no ienaidnieka zobena, tad tas nenotika viņu vainas dēļ. Kad bailīgie un neuzticīgie bija atstājuši kaujas lauku un aizbēguši, tad die kūnen wurden ubeladen (4923). Pārspēka ielenkti, mūsten sie in dem blûte baden (4924). Arī tagad nenoslīdēja uz zemi vīrišķīgo varoņu vīra roka, un viņi wurden geslagen mit werenden hant¹⁾ (4082), bet nevis kā

---

¹⁾ 4868 dô wurden mit werender hant
drî brûdere und drîzic geslagen.

lopi¹⁾ vai sievas²⁾, kā tas notiek bieži ar viņu ienaidniekiem un bailīgajiem.

Ja kadreiz viņi atstāja kaujas lauku un bēga, tad to viņi darija zû rechter nôt (4919)³⁾, bet nevis aiz mazdūšības un lai glābtu savu kaklu. Kad nepieciešamība spieda no kaujas lauka bēgt, arī tad ikviens quam abe mit werenden hant (4926), tāpat kā to darija tie, kas krita no zobena, mirstot cīņā, pārspēka uzvarēti, bet neatstāja nekārtīgi cīņas lauku, nemeta ieročus un nekliedza bailēs, kā to ienaidnieki mēdza darīt. Tā viņi devās êrlîch zû hûs (4927), nenesdami līdzī kaunu un negodu.

Vīrišķīgie varoņi, kad atgriezās uz mājām, nekad nenesa līdzī sev negodu, vai viņi bija sirojuši ienaidnieka zemē, vai kāvušies uz kaujas lauka, vai uzbrukuši pretinieka pilim, guvuši uzvaru vai cietuši neveiksmi, jo viņi bija cīnījušies ar cīnītāja roku, atkāpušies, kad viņus uz to bija spiedusi īsta nepieciešamība. Piem., mestrs Volkvīns pēc cīņām Vikā ar saviem kaŗa vīriem nāca uz mājām vil gar ân alle schande⁴⁾ (1264). Pēc varoņu darbiem, jebšu arī bija kauju zaudējuši, viņi wol mit êren zû lande mochten kêren (1719, 20). Jāsaka, tas tiešām bija ein ritterliche vart (676)! Ienaidnieka ļaunums bija atriebts, un alle ir trûren lac dar nider (4308). Brīnišķīgi⁵⁾

1) 3320 sam man tût die rinder.

2) 1933 sam die wîp.

3) 11286 No Sidrabenes die brûdere trâten abe durch nôt.
7502 Sakauti pie Durbes, viņi mûsten wîchen in den walt.

4) Cf. 2677, 8.

5) 2710 waz wonders dâ zû Nieflant geschehen ist.

darbi bija veikti un tāpēc kaŗa spēks was vreuden rîche (4294) un ieradās mājās mit ellenthaften mûte (1845). Un vîrišķīgie, staltie varoņi lebeten dô mit rûme (686).

Ja visus šos daudzos un brînišķīgos vîrišķīgo varoņu darbus aprakstītu, tad ein wagen mûste daž bermît tragen (2712).

Ja arī bija krituši uz kaujas lauka, die endorfte man nicht sêre clagen (1163), tāpēc ka sie wâren dâ durch got irslagen (1164).

Pārejot pie Dieva ienaidniekiem, jāsaka, ka arī viņu kareivji ir unverzaget¹⁾ un rasche²⁾ helde.

Arī viņu bruņas un kaŗa cepures bija brînišķīgi skaistas un laistījās zelta un sudraba izrotājumā kā spogulis.

5017 mancher brunjen wunneclîch.
ir helme wâren von golde rîch,
ez lûchte alsam ein spîgelglas.
was gesmîdes an ir was,
daž schein allez silbervar.

Tāpēc arī acis tika valdzinātas, kad viņi parādījās mit einem schônen here (7777). Viņiem varoņīgo kareivju bija tik daudz, daž sie hatten keine zil (4500), kad viņi devās kaŗa gājienā.

Šie spēcīgie varoņi, piem. krievi, kaŗa gājienā dodamies, jageten grimmelîchen dar (2107). Viņi sêre mit gewalt (5451) devās uz Dieva kalpu pili, kuŗu

---

¹⁾ 8491 von cristen und von heiden.

dâ ervrôs von in beiden
manich unverzageter helt.

²⁾ 10507 die heiden nicht enliezen,
rasche helde sie hiezen. Skat. 9197.

viņi bija apjēmušies izpostīt. Sirojumā doties was in nicht leit (4484), un to viņi arvien darīja unverdrozzen (4886). Pa Dieva kalpu zemi sirojot, viņi savā ļaunumā centās noch mēr vertilgen (4888, 9), kā to agrāk bija darījuši, un likās mierā tik tad, kad viņi hatten... verzert allez, daž sie vunden (4787, 8, 9). Cīņas laukā viņi wāren nicht zagen (5379), un kaujas karstumā viņus varēja redzēt sam eine mūre stān (10060). Ar zobenu un šķēpu cīņu burzmā viņi kunden wol gebāren (6218) un vīrišķīgi widergulden gar (6045), kad uz viņiem krita kristīto cirtieni.

Tomēr par Dieva ienaidniekiem kā bezbailīgiem varoņiem un viņu darbiem kā vīrišķības izpaudumiem nākas visai reti runāt un rakstīt, pretēji kā tas ir ar Dieva kalpiem. Kā jau agrāk aizrādīts, taisni kaujas visskaidrāki un visbiežāki izlaužas uz āru skatītāju acu priekšā viņu pretmetība Dieva kalpiem.

Vispirms jāsaka, ka nav Dieva ienaidniekiem varonības un vīrišķības tad, kad draud briesmas un jāskatās nāvei acis. Tā, piem., tas bija ar leišiem — Dzintares aizstāvjiem, kad viņiem no nāves nebija glābiņa, kristīto kara spēkam šo pili aplencot.

5953 vil grim was ir gemūte,
wen sie liden grōzen nōt
und sāhen den gewissen tōt,
den sie nicht mochten ummegān.

Dieva kalpi, kā mēs agrāk redzējam, nebijas ne par matu, kad viņiem draudēja briesmas.

Šādos apstākļos, kad dzīvībai draudēja briesmas, viņus pārjēma mazdūšība un glēvulība, un viņi bija ar mieru atdot visu, ir zeltu, ir sudrabu, lai tik nebūtu jācinās un jāzaudē kakls, pretēji kristītiem, kas

šādos apstākļos lauztin lauzās kā izsalkuši vanagi cīņā. Piem., tik glēvulīgi, ja būtu tik varējis, būtu darījis ikviens, kas atradās Dzintarē.

5947 der gerne gegeben hette solt
und dar zu silber unde golt,
daž er mochte sîn entriten
von den brüderen unbestriten.

Ar ienaidnieku iročus krustojot, saķeršanās momentā sie vēren lieber anderswâ gewesen danne bie in dâ (2547,8), un viņiem nav dūšas kā lauvām un nelokāmas gribas pie karoga palikt un mirt. Ja kaujā jāiztura sīva cīņa, tad taš viņiem šķiet par smagu esam, piem., pie Embūtes notika karsta saķeršanās, die Littowen das verdroz (2546).

Apskatot Dieva ienaidniekus cīņās, mums jāvērs vispirms acis uz viņiem tanī laikā, kad norisinās kaujas ap pilīm.

Daudz bija to, kas ach und owê rief (673), kad pēc piļu krišanas Dieva kalpu rokās uz viņu galvām sāka birt zobenu cirtieni. Nelīdzēja ne kliegšana, ne aizstāvēšanās — isā laikā dô wart... der wirte vil geslagen tôt (7259).

Viņu ribalžu darbībai, kā redzējām, nebija nekādu panākumu, kad notika uzbrukums Dieva kalpu pilij, bet gan viņu pašu starpā bija redzams vil manich houbet zubrochen (8242). Dažam labam varonim, kad viņu ķēra kristīgo bulta, entwichen gar die lieder, daž er ûf die erden saz, unde des werfens gar vergaz (10064, 5, 6), kad viņš bija gribējis noliekties un pajemt ieroci, lai to sviestu uz pils aizstāvjiem. Jāsmejas, als man die dûtschen brûte tût (10075), tāpat aizvadīja dažu labu kareivi no cīņas

lauka biedri ievainotu un nevarīgu, kas bija ieradies domādams pastrādāt varoņa darbu. Tas, kuŗu ķēra bulta, nicht mēr wart gesunt (10114)¹⁾.

Dažs kein der burc sīn bein ūf bōt (10088), smagi kā maisam kritot, kad sirds bija nāves ķerta. Daudz, daudz šajos uzbrukumos bija to, kas zū vrū hatte des morgens ūf gestān (3860, 1), kas mūste dā zū pfande lān den līb (3862, 3), ko bija še atnesis.

Parasti kritušo viņiem uz kaujas lauka pie pilīm bija daudz vairāk kā Dieva kalpiem. Pie Embūtes krita vumfzēn hundred unde mē (2571), kamēr pēdējiem tik četri brāji²⁾. No viņu asinīm sniegs wart als ein blūt (10076) un zeme al blūtgevar (10077).

Dieva ienaidnieki nespēj noturēties pie savām aplenkšanas mašīnām un tās aizstāvēt un tāpēc, uzbrukumu neizturot, der ribalde gar verzigen (10083).

Uzbrukumi kristīto pilij nenesa viņiem prieku un betrūbet was der heiden mūt (10098), redzot, ka cīņām nav panākumu un ka daudz ir kritušo un ievainoto. Viņi no tam sāka dusmoties paši uz sevīm par to, daž ie die reise wart gedācht (3862).

Cīņas ap pili viņus nokausēja un atjēma prieku doties tik bieži ar ieročiem turpu, un tāpēc viņi quāmen deste minner dar (10195).

Slikti Dieva ienaidniekiem klājas arī sirojumos, proti, kad viņu zemē iebrūk kristītie vai arī, kad viņi paši iebrūk pēdējo zemē.

welcher sich zū were bōt (2094), kad viņu zemē siroja Dieva kalpu kaŗa spēks, der wart gevangen

¹⁾ Skat. arī 5476.

²⁾ Skat. 2567.

oder geslagen (2095)¹⁾. Negāja labāki arī tiem, kas ieročus nebija cilājuši: der von Kindes ziten nie quam zu keiner striten (3363, 4), tam bija jāmirst.

Tāpat gāja bieži, kad viņi dzinās pakaļ Dieva kalpiem, kas no sirojuma viņu zemē atgriezās uz mājām. Viņi kārtēn wider al zū hant (3012), pretuzbrukumu neizturēdami un kritušos atstādami uz kaujas lauka. Pie tam cieta arī materiālus zaudējumus, jo in wart genomen manich pfert (3016). Vieniņais ieguvums was in leit und ungemach (3017).

Parasti negāja viņiem labāk, kad viņi paši iebruka Dieva kalpu zemē. Bieži vil schiere mit kurtzen worten (5112) viņi apspriedušies nolēma bēgt uz savu zemi, kad pamantāja tuvojamies Dieva kalpu kaŗa spēku. Ja bija drosme ar kristīto kaŗa spēku ielaisties kaujā, tad dō wart manich heiden hals gedrumet (2656), tā ka viņš novēlas gar zemi un keiner reise mē enpflic (2658), tāpat kā tas bija ar tiem, kas uzbruka pilīm. Un bieži šinīs sirojumos ir her lac in den halp tōt (2652).

Dieva ienaidnieku kaŗa spēka pusē, kad uz kaŗa lauka iedegas kauja, vīram pret vīru cīnoties, kā jau redzējam, ir tāds pat skats, kā Dieva kalpu pusē. Tomēr viņu vīrišķība arvien tika liekta. Viņi nevien nāmen manchen wich (11751), bet arī simtiem un tūkstošiem krita nāvei par upuri kā tad, kad viņi bija strītes sat (1836), kauju pārtraucot un atdodot uzvaru, tā arī tad, kad viņi nāmen siges prīs (7948), kā tas ir redzams no iepriekšējam lapas pusēm.

Dieva ienaidnieki cīņas laukā parasti atstāj savu karogu un biedrus un bēg, vai cīņa notiek, pilij uz-

¹⁾ Skat. 2379.

brūkot¹⁾, vai Dieva kalpiem viņu zemē sirojot²⁾, vai pēdējiem pakaļ dzenoties³⁾, vai savā sirojumā ar kristīto kara spēku sastopoties⁴⁾.

Viņi bēgot arvien atstāja kaujas lauku gar ān alle zucht (3375)⁵⁾, nevis ar cīnītāja roku cīnīdamies, goda kartā un slavu gūdami, kā tas bija pie Dieva kalpiem. Un bēga sēre (5205), pēc takiem un tiltiem neapskatīdamies, bēga rechte als die zagen (5157). Dažs labs metās krūmos un staignājos als im der tūvel jagete nāch (7267), daudzi devās uz savu zemi rechte als sie wēren wilde (9088). Viņu ķēniņi bēgšanā vēl pārspēja savus kara vīrus. Mindovs bēga itkā prātu būtu zaudējis⁶⁾, krievu ķēniņš bēgot kļiedza savu raudu dziesmu⁷⁾ un viņam šķīta, ka zirgs par lēnu skrej. Nerūpēdamies par savām kara vīru lietām, viņi uz kaujas lauka un pa ceļam liezen da vil manich pfert, beide schilt, sper und swert (5879, 90). ez dūchte manchen gūt gewin, ja kaut vai kājām tiek prom. Mežs visapkārt atskanēja no viņu kļiedzieniem un blāvieniem⁸⁾.

---

1) 11754 die heiden nāmen die vlucht.

2) 3376 in die welde nemen vlucht,
in puschen und in brūchen,
mūsten sie vride suchen.

3) 3015 vlohen zū brūche wert.

4) 2646 er envluhe heim zū lande.

5) 11755 dô geschach ein unzucht.

10086 vil mancher tet dā sīne unzucht, un citur tam-

lidzīgi.

6) Skat. 74. l. p.

7) Skat. 78. l. p.

8) Skat. ib.

Tā Dieva ienaidnieki ieguva kaŗos un kaujas laukos kaunu un negodu, pretēji Dieva kalpiem, kas, kā redzējam, ieguva slavu un godu. Arvien viņi iznāca no kaujas mīt grōzen unēren (1541). Daŗs labs glēvulibā un mazdūšibā pat envorchte nicht die schande (2645), ja tik izdevās paturēt uz pleciem savu galvu. Tā viņiem, piem. krieviem, tūt noch wē die schande (1588).

Līdz ar kaunu un negodu viņi ieguva kaŗos bēdas un vaimanas sev pašiem, saviem draugiem, sievietēm un bērniem. Tas bija Dieva ienaidniekiem pašiem leit (2716), ka viņiem nebija kaujas panākumu, bet ka arvien viņi cieta tur neveiksmes un zaudējumus. No kaujām atgrieŗoties, daudz bija to, kas sanc vil jēmerlichen sanc (5477), jo ievainojumi bija sāpīgi, un tie, kā redzējam, nekad nesadzija. Paši raudu dziesmas dziedādami, viņi brāchten jēmerlichen sanc iren kinden und iren wiben (1146, 7). Kaŗa spēkam pārnākot, visur arī viņu zemē atskanēja raudas un vaimanas.

580 dā mūsten ouch ir vrūnde clagen
daŗ zū hūs der tōten līp:
vil sēre weinten ire wīp.

Raud un vaimanā viņi par to, ka kaŗa vīrs sō vrū von dirre werlde entran (2540), bet nevis par to, ka viņš šīnī pasaulē nav kritis par Dievu un tanī pasaulē nenokļūs pie viņa.

Kā pretstats ir saskatāms Dieva bērnu un Dieva ienaidnieku centienos un daudzajos momentos kaŗā, tāpat tas ir saskatāms viņu tikumos. Par Dieva ienaidniekiem jāsaprot, ka viņi ir an allen tugenden blind (338) tāpat kā sēļi.

Dieva bērniem piemīt pats svarīgākais tikums — pazemība, tāpat kā chronista Indriķa sv. Jaunavas kalpiem¹⁾. Brālis Ernsts, kam piemita visi tikumi, bija dēmtīk (8165). Mestrs Otto, ordeņa gaitas vadītājs, izturējās visās lietās dēmtīclichen (7558) un achte nicht ūf ubermūt (7560).

Dieva kalpi nedzenas nekad pēc savas slavas, piem. leitis Suksis pieņem kristīgo ticību nicht durch rūm (8112), bet gan Dieva dēl. Pēc savas slavas nedzīdamies, viņi dzenas pēc dievišķīgās slavas, piem., jaunkristītiem igauņiem jāceļ baznīcas un tas jādara nāch gotelichen rume (1408).

Dieva bērni ir arī nabagi²⁾ un iegūst ar to Dieva žēlastību.

Dieva ienaidnieki, turpretim, ir lepni³⁾, kā tie, kas iebrūk kristīto zemē, tā arī tie, kas atkrīt no viņiem. Piem., krieviem piemīt vil groze hōchvart (7577). Viņi stoltzlich (7569) iejāj ar savu kaŗa spēku Dānijas ķēniņa zemē. Kuršiem, kas atkrituši no Dieva kalpiem un pielūdz atkal neistos dievus, mājō sirdī ubermūt (5905).

Dieva ienaidnieki no lepnuma meklē savu, nevis dievišķīgo slavu. Pagāni igauņi durch irn rūm (534) ar kaŗa spēku ierodas pie Rīgas.

Lepnībā Dieva ienaidnieki ar dižošanos mēdz izteikties par tiem darbiem, kas viņiem ir nodomā

1) Skat. V. Biļķins, Indriķa chronika, 30. un 31. l. p.

2) 2589 Die brūdere vūren an gemach.
dō gote die ēre an in geschach
sie lobeten sīne barmherzekeit,
die ist manchem armen noch bereit.

3) Skat. V. Biļķins, Indriķa chronika, 32. l. p.

veikt. Kāds viņu izlūks, Mēmeli apskatījis, saka uz saviem biedriem, ka viņam esmot prieks par savas zemes spēcīgajiem vīriem, kas spējot vareni rīkoties kaņos, ka viņi apjēmušies šo vārnu ligzdu īsā laikā gabalos saplucināt un ka nevēgas esmot pils aizstāvji, domādami to noturēt.

3749 sie sint sunder witzten,
wēnen sie hie besitzen.
ich vreuwe mich, daʒ unser lant,
daʒ Samelant ist genant,
hāt sō manchen rischen man,
der mit urlouge kan
harte wol gebāren.
diʒ krēhennest wir zwāren
wollen zū kleinen stucken
in kurtzer wīle rucken.

Lepniem pats Dievs stājas pretim¹⁾. Krievus, kas iebruka daņu ķēniņa zemē, got selbe... vil dar nider slūc durch ire vil grōze hōchvart (7576, 7). Lepnība tiek arvien aplūsināta. Mestrs posās ar kaņa spēku pret sirotājiem, kas bija iebrukuši kuršu zemē, lai viņš gestillen mochte gar ir hōchvart (4154, 5). Tā lepnība, nelaimē ievedot, piemāna visus, kas savos darbos seko tās skubinājumam, tāpat kā velns pie-muļķo to, kas viņam kalpo. Lengevīnu betrouc sīn ubermūt (2735) — un nevien viņu, bet noch vil manchen (2736).

Dieva bērni ir arī paklausīgi²⁾. Karaļauču komturs Burkarts no Hornhūsenas sacīja: „... wil ich gehōrsam wesen“ (4396), kad viņam pienāca ziņa, ka

¹⁾ Cf. V. Biļķins, Indriķa chronika, 32. l. p.

²⁾ Cf. ib. 33. un 34. l. p.

viņš ir izraudzīts par Livonijas mestru. Tapat Livonijas komturi wolden alle gehôrsam wesen (4330), kad viņus mestrs Pope ar vēstuli uzaicināja ierasties pie sevis. Šis tikums tiek atalgots, un tie, kas paklausa, saņem par algu paklausības kroni. Lielmestrs saka uz brāli Kūni: „Tā tiks jums zū lône des gehôrsames crône“ (10875, 6), kad tas paklausīdams pret paša gribu piekrita ieņemt Livonijas mestra amatu un braukt turp šo zemi uzticīgi aizsargāt.

Dieva bērniem ir stētes hertze (2980) un tāpēc visās viņu gaitās ir saskatāma pie viņiem stēte¹⁾ (755). Nekad viņi nav beide hie und dort (814). Viņi stētecliche (2518) izplatīja kristīgo ticību. Viņu pastāvība ir redzama patniecīgākās lietās. Tā mestrs Ernsts no sava lūguma nicht abe trat (8296), kad viņš lūdza Rēveles bruņinieku vadoni piedalīties kara gājienā.

Dieva bērni ir arī uzticīgi. Ikviens no viņiem ir nevien getrūwe (390) Dieva kalps, kas ar visu sirdi un darbiem kalpo Dievam, bet arī ir uzticīgs kara vīrs uz kaujas lauka, kas briesmu brīžos, kad kristīgās ticības nīdēji ar lielu pārsvaru mās virsū, neatstāj cīņu lauku²⁾ un arī cīņu biedrus vienus.

Dieva ienaidnieki, turpretim, bija ungetrūwe (6782), piem. Mindovs un Troidens, kas atkrita no kristīgās ticības un ordeņa brāļiem un centās tiem darīt visu ļaunu. Arī Dieva bērnu starpā varēja sastapt sumelichen ungetrūwen man (4911), kas kritiskā momentā atstāja kara lauku un bēga. Šādu dēļ bru-

¹⁾ Cf. V. Biļķins, Indriķa chronika, 42. un 43. l. p.

²⁾ 4915 die getrūwen beständen in der nôt und bliben ble den brūderen tôt.

ņiniekiem bija jāmirkst asinīs un jāzaudē kauja. Bija arī dažs labs ordeņa loceklis, par kuņu jāsaka, ka tas ir ungetrūwe hunt (8694), jo savu ieroci vērsa pret bruņiniekiem¹⁾.

Dieva kalpi ir arī taisnīgi²⁾ un viņi paši ir taisnie³⁾. Ikviens mestrs, piem. Venno, Livonijas lietas vadīdams, visiem gerechtekeit bilde ... gab (729). Visos savos darbos viņi taisnību ievēro tik stingri, ka neviens no tās nie abe entrat (6124).

Līdz ar to viņi ir patiesīgi. Ikviens no viņiem nevien pats ir wārhaft (753)⁴⁾ savos darbos, bet arī uz citu meliem un viltus padomiem acht er minner dan ein hār (757). Ko viņi kādreiz bija solījuši, daž was wār (758), un uz to varēja palaisties.

Dieva ienaidnieki, turpretim, nav patiesīgi. Tādi, piem., bija sāmsalieši: betrogenheit in wonte bi (1624). Nameiķa solījums bija unrein (9678).

Pie Dieva draugu tikumiem pieder arī cītība⁵⁾. Tie, kas iestajas Dieva kalpu rindās, kā jau redzējām, apjemas kalpot ar visu sirdi un spēkiem Dievam. Tāpēc arī, Dieva gaitās iedami, viņi veic visus darbus cītīgi. Leišu zemē iebrukuši, sie vliżzen sich geliche (3334), lai to jo vairāk izpostītu un izlaupītu. Kādā aizcirksnī Dieva ienaidniekus sakāvuši, viņi mit gūtem vliže (6247) pievāca visu, ko tur at-

1) Skat. 690. un 716.

2) Cf. V. Biļķins, Indriķa chronika, 37.—40. l. p.

3) 5836 sīn (t. i. Dieva) helfe sunder zwīfel stāt allen den gerechter bie.

4) Cf. V. Biļķins, Indriķa chronika, 41. l. p.

5) Ib. 41.—42. l. p.

atrada. Dievam cītīgi kalpodami, viņi nevienu darbu neatstāj nedarītu, piem., kad mestrs Vilekins posās, lai dotos celt Svētkalna pili, tad kein arbeit wart von im gespart (9920). Sevi viņi Dieva darbā nežēlo un bieži liedz sev pat atpūtu. Ziņas par gaidāmo zemaišu iebrukumu sajēmis, sargs steigšus jāja uz Kuldīgu un keine rûe er nie genam (4901). Nekas viņiem nav par grūtu, un keiner arbeit sie verdrôz (11224).

Dievu mīlēdami, Dieva bērni arī mīlē cits citu¹⁾. Dīterīchs no Grūningenas minnete tugentlīchen (3125) nabagus un bagātus. Mīlestība ir redzama visos viņu darbos. Piļu aizsargi izjāja mestram pretim uz lauka un ieveda viņu lieblīch an gemach (10941), kad tas apbraukāja Livoniju, pilis pārraudzīdams. Ar mīlestību viņi rūpējas par tiem, kas pie viņiem ierodas. Mestrs sagādāja kaŗa vīriem, kas Rīgā bija atnakuši no dažādām Livonijas pilīm un zemēm, labu atpūtu — in grôzer liebe daz geschach (5336). Pie atvadišanās arvien viņi mit liebe schīden sich (9504). Arī kaŗa gaitās viņi piedalījās gar nâch mineclīchen site (1186). Zemgaļu sirotājus uzvarējuši, Dieva draugi lōsten lieblīch (1794) no gūsta bērnus, sievas un vīrus.

Līdz ar mīlestību Dieva bērnu starpā valda saskaņa. Mestrs Andrejs no Šīrijas, Rīgas, Vikas un Tērbatas bīskapi un Rēveles bruņinieki dzīvoja pilnīgā saskaņā, un viņu starpā nebija nekādu ķildu. Jemot chronista Indriķa vārdus²⁾, jāsaķa, ka viņiem bija viena sirds un viena dvēsele.

1) Cf. V. Biļķins, Indriķa chronika, 18. l. p.

2) Ib. 16. l. p.

3219 alsô trûgen sie uber ein
recht, daʒ under in nie kein
zweiunge was als um ein hâr;
einen mût hatten sie gar¹⁾.

Šada saskaņa nevalda Dieva ienaidnieku starpā.
Viņi iebrūk arvien viens otra zemē, laupa, dedzina
un apkauj iedzīvotājus. Šada nesaskaņa bija starp
Lengevīnu, Milgerīnu, Gingeiku un Tuši.

2751 zû dicken stunden ez geschach,
daʒ man Lengewīnen sach
in irme lande mit sīnem her.
daʒ widertāten sie mit wer.
sie riten wider in sīn lant
und stiften roub unde brant.
sie triben daʒ sô manchen tac,
daʒ beider sīten tôt gelac
vil manich ungeloubig man.

Cits citu mīlēdami, Dieva bērni, tāpat kā Dievs,
mierina tos, kas atrodas skumjās un nelaimē²⁾. Kūnrāts
Vūchtevanks saka uz Livonijas sūtni, kas ziņo par
kaujas zaudēšanu pie Durbes: „— ich wil sie trōsten
sô (8791), ka jūs visi tapsit priecīgi“. Tāpēc arī
brālis Ernsts was ein trōst (8164) saviem draugiem.

Par Dieva bruņinieku ir jāsaka, ka viņam piemīt
īstie tikumi nevien tāpēc, ka viņam Dievs ir sirdī,
bet arī tāpēc, ka viņš ir wol gezogen (9206)³⁾.
Ikviens ir rechter zuchte ein stam (11657)⁴⁾, jo ar šo

1) Skat. 2289., 2320 un tālāk.

2) Skat. V. Biļķins, Indriķa chronika, 46. un 47. l. p.

3) Skat. arī 8165.

4) Skat. arī 7116.

krietnumu viņš ir genzlichen wiel (5861). Bruņnieciskā skola ir redzama nevien kaujās, kur viņi ir, kā mēs zinām, uzticīgi saviem biedriem un karogam un no kurienes viņi nekad neatkāpjas, nelikdami ienaidnieka kaklam sajust savu cīnītāja roku, bet arī ikdienišķā dzīvē, jo zuchtec (8941) arvien ir viņu dzīve. Sabiedrībā viņi izturas harte zuchtecliche (1044). Ja kāds pie viņiem ierodas, tad zuchteclich (5438) viņi to uzņem. Tāpēc arī par ikvienu ir sakāms, ka viņš ir bruņnieks hovelich (8314).

Ar šo tikumu nav apveltīti Dieva ienaidnieki. Viņu darbos arvien parādās ein unzucht (11755). Bieži vien viņi gar ân alle zucht (3375) izturas nopietnos momentos.

Bruņnieka iekšējai pilnībai atbilst tāda pati viņu ariene. Ikviens no viņiem ir des liebes ein helt (11657), kas spēj vicināt smago šķēpu pār ienaidnieku galvām. Ar spēku ir savienots skaistums, un par dažu labu ir sakāms, ka viņš ir der hubeschsten bruder ein (11642)¹⁾.

¹⁾ Skat. arī 8522.

Rīmju chronikas autoru bieži valdzina skaistums. Kaŗa spēks ir schône samenunge (1419., skat. arī 1897., 5593. un 8324.) un ar skaistiem ieročiem. Kuldīga ir ein schône werc (2405). Kaŗa vīri schône (8604) jāz uz saviem zirgiem, schône (5040) uzceļ savas teltis. Arī ienaidnieks dodas kaŗa gājienā mit einem schônen here (7777). Skaista ir arī daba. Kaŗa gājienos jāzot, acis bieži valdzina ein vil schônez velt (4981, skat. arī 1575 un 9568). Kaŗa spēks parastī nometas ūf eine schône wise breit (1049), vai ūf ein schône owen (9548), vai ūf einen wunneclichen plân (9029). No zirgiem nokāpuši, kaŗa vīri atpūšas pēc cīņām un gājieniem ūf ein wunneclichez gras (5198) vai bie einer wunneclfchen bach (4983). Pie viņu nometnes walt und velt dâ bie schône līt (9096). Mežā stūnt vil schônez loub (5670). Skaists ir arī pavasaris ar ziedošām puķēm un putniņu dziesmām.

Ap spēcīgajiem un skaistajiem varoņiem vijas slavas vainags, jebšu arī viņi, kā mēs jau redzējam, paši nedzenas pēc tā, lai cilvēki viņus daudzīnātu. Daža laba vārds bija grôz und wît (8000). Par viņu varonīgajiem kara vīru darbiem lob stūnt gar âne zil (7566). Nevien Livonijā, bet arī Lietuvā un krievu zemē viņu daudzīnāšana bija vil wol bekant (8938). Par ikdienu bija sakāms, ka viņš ir kara vīrs lobesam (8150).

Dieva bērni savos vārdos un darbos bija arī gudri. Par ikvienu ir sakāms, ka viņš bija wīse und clûc (11666). Daža laba gudrība bija zināma uber manich lant (2334). Kristītais bija gudrs nevien vārdos, jo arvien viņš kunde wīser rede genûc (10768), bet arī darbos, jo viņš kunde wol gebâren (1746) nopietnos brīžos, kad bija jātiek galā ar ienaidnieku. Viņu gudrība izpaužas arī ar to, ka viņu domas, kā jau redzējam, arvien bija pie Dieva.

Dieva ienaidnieki, turpretim, bija lieli ģeķi. Dievam neticēdami, viņi upurēja ieročus un zirgus, lai padarītu velnu sev nekaitīgu. Un tiešām jāsaka, ka sô grôze tôrheit wart nie gehôrt (3890).

Pasaulīgās lietās arī Dieva ienaidnieks bija klûc (7309). Piem. leiši wīslîch (7843) ap savu kara spēku novietoja ragavas, lai tā labāki aizstāvētos pret kristītiem.

Pie atbraucēju uzņemšanas Dieva kalpi parādīja mīlestību un savus bruņnieciskos tikumus. Viņi

---

5482 sint dô die blûmen manichvalt
ûz der erden drungen
unde die vogelîn sungen.

lieplīch und wol empfangen¹⁾ (5551) katru, kas pie viņiem ieradās. Tika ievērots arī stāvoklis, un viņi uzjēma atbraucējus nāch ir aller werdekeit (5333). Pie uzņemšanas ar lielu uzmanību tiek darīts viss un bleib nicht under wegen (9454), kas pieder pie goda parādīšanas. Atbraucējus viņi mieloja bagātīgi ar vīnu un miestīņu — mit grozen gunsten man daž tete (8904). Sarunās ikviens sprach in gütlichen zū (5344).

Reizē ar cītību Dieva kalpiem darbā piemita gaišs dvēseles noskaņojums; arvien viņi bija priecīgi²⁾. Kad bija karš, viņi bija der reise vro (8315). Priekš ienaidnieka piļu aplenkšanas viņi vrôlīch (5377) uzcēla savas teltis. Viņu priecīgo garu neaptumšoja grūtās aplenkšanu cīņas, jo keiner arbeit sie verdrôz (11224). Kad pilis bija kritušas viņu rokās, tad viņi bija des gemeit (680). Jāsaka, ka ikviens no viņiem bija als ein vrôer man (438). Tik tad, kad viņi bija kauju zaudējuši, viņus pārjēma leit und zorn (9486).

Dieva ienaidniekiem, turpretim, arvien vreude entsleif (2437) un līdz ar to daž lachen gar vergienc (2875), jo viņi arvien vairāk un vairāk uz kaŗa lauka cīeta zaudējumus. Arvien bija viņi dzirdami clagen und singen ouch den jāmersanc (11462, 3). Tas bija der heidenschaft leit (2716), kad Dievam viņu zaudējumu dēļ arvien biežāki tika slava teikta. Un jāsaka, ka sāpes der mac wol toben (11312), kas Dievu negodā!

Šeitān dīz kurze (550) un arī vil cranke leben (4519) ir dota cilvēkam, lai viņš, Dieva gaitās iedams,

1) Skat. arī 920, 2955, 4334.

2) Cf. H. Nāumanis, 5. un 9. l. p.

iegūtu grēku piedošanu un līdz ar to arī an deme
jungesten tage (8841) debesvalstība¹⁾ iemantotu labāku
dzīvi. Tur cilvēks mūžīgā dzīvē mitīs mit gote (111)
un bie im (46). Tā dzīve būs vreuden rīche (112),
un cilvēks dzīvos in immer wernder vreude (8487),
kas nimmer mēr mac vergân (4522). Un prieks ik-
vienam, kas tur nonāks, muz dā wesen grôz (4523).

Šo mūžīgo un liela prieka pilno dzīvi iemanto
nevien ar to, ka še nâch der schrift (109) taisnīgi
dzīvo un ka Dieva vārdu godā un atgriežas no grē-
kiem²⁾, bet arī ar to, ka ierodas Livonijā un še kaŗo
Dieva labad. Tāpēc tie, kas še ir ieradušies, ir arī
atbraukuši nâch gotelīchem lōne (918). Kaŗa vīri, kas
piedalās kaŗa gājienā, to dara nevien kristīgās ticības
labad, bet arī durch irre sēle heil (5341). Viņu nāve
uz kaujas lauka stāv vor ir helle pīn (8508). Tāpēc
kritušie hatten... den līp gegeben (1165) par mūžīgo
dzīvošanu. Viņi ir krituši kā svētmocekļi³⁾ un tāpēc
sunder zwīvel (4525) viņi iemantos grōzen lōn (81)
— mūžīgo dzīvošanu un mūžīgos priekus debesvalstība.
Tāpēc arī Dieva kalpiem ir sô nôt zū strītene (1885).

Arī ar kristīšanos iegūst mūžīgo dzīvošanu un
tāpēc kristības sakramenti ir der sēle ein hōher
kouf (102).

Pēc smagajām gaitām šinī īsajā dzīvē ikviens
Dieva bērns mirstot jem svētīgu galu. Viņš nam ein

---

1) 111 in himelrīche.

2) 43 ob wir den nauer ēren
und uns von sunden kēren.

3) 5648 manich helt unverdrozzen,
daŗ er die bitter martir leit
zū Dorben ūf dem velde breit.

sêlic (495) jeb ein rein end (516), mirstot in gûter rûwe (522).

Dieva ienaidnieks, kas ir kaujā kritis, nevien des liebes hie was tôt (10049), bet vēl vairāk — viņa dvēsele quam in grôze nôt (10050). Bet savā ģeķībā un ļaunumā šie grēcinieki pat envurchten nicht den helle pîn (1404).

Galma dzejas ideju ietekmējums vislabāki ir saskatāms kaŗa skatu un kaŗa tikumu tēlojumos. Kaŗi, kaujas un kaŗa vīru darbi stāv Rīmju chronikas autora interešu degpunktā, citi vēsturiskie notikumi vai nu maz, vai nemaz nesaista viņa uzmanību. Kaŗa notikumus apdziedot, viņš parāda savu dziesminieka meistarību. Kaŗa elementi dziedājumā pēc daudzuma un dažādības ir visbagātākie. Chronikā ir bagātīgi skati, kas rāda, kādi ir kaŗa vīri, kāds ir viņu apbruņojums, kā viņi sapulcējas un dodas kaŗā, kādi ir viņu panākumi un kādas neveiksmes, pilīm uzbrūkot vai tās aizstāvot, sirojumos ejot vai sirotājus atsitot, cīnoties uz kaŗa lauka krūti pret krūti ar ienaidnieku, un arī skati, kā viņi atstāj kaŗa lauku, kad viņi ir pārspēti, kā viņi atgriežas uz mājām pēc uzvaras vai zaudētas kaujas, pārnesot līdzī godu un nevīstošu varoņu slavu vai kaunu un negodu. Par kaŗa tikumiem Rīmju chronikas autors runā visbiežāki, iepin tos visdažādākās kaŗa epizodēs un jēn palīgā visbagātāko epitētu krājumu.

Pēc galma kollēgu parauga Rīmju chronikas autors parasti tēlo, ka kaŗa vīri kaujās cīnās bez kāda konkrēta mērķa, cīnās vienīgi par abstraktu uzvaru un godu. Kaŗa darbības mērķi un panākumi ir rādīti

reti un ļoti neskaidri, nekad netiek minēts kādi novadi ir iekaroti un kādi vēl jāiekaŗo. Indriķa chronikā arvien ir teikts, ka kristītie dodas karā, lai viena vai otra apgabala iedzīvotājiem nestu ticību.

Galma dzejai sekojot, chronists nenievā Dieva ienaidnieku. Viņš ir tāpat stalts varonis, kas vīrišķīgi dodas kaujā un ir līdzīgs pilnīgi bruņiniekam, kamēr cīnās krūti pret krūti ar ieroci rokā. Nievašanu autors nav gribējis izteikt, bet gan, pretinieka zaudējumus minot, pasvītāt Dieva kalpu varonību un panākumus ar to, ka viņš rāda, ka Dieva ienaidnieki lielā daudzumā krīt, tiek ievainoti, kaujā tiek dzīti šurp un turp, sajemti gūstā un ugunī zaudējuši īpašumus. Tā nav nicināšana, bet vienīgi medaļas otra puse. Chronists Indriķis pagānu iznīcināšana iet daudz tālāk un liek še tārpiem, slimībām un salam veikt to, ko nav paspējis zobens¹⁾. Rīmju chronikas autora iecietība pret pagāniem ir daudz dziļāka, kā to līdz šim domāja vēsturnieki.

Līdzī vīrišķībai kaujās svarīgi tikumi ir uzticība un pāstāvība. Abi šie tikumi tiek bieži minēti; Rīmju chronikas autors tos vērtē tik pat augstu kā Indriķis pazemību. Neuzticības un nepastāvības loma ir līdzīga lepnības lomai Indriķa chronikā. Abas tās ir par cēloni bruņinieku sakaušanai. No trešās vērtību grupas Rīmju chronikā atrodam zuchte, spēku, skaistumu un slavu. Vairāk autors min pirmo. Pārējie tikumi ir līdzīgi tiem, kādus min chronists Indriķis, tik šie tikumi izpaužas vienīgi kara darbos. Pazemību un lepnību gan bieži sastopam Rīmju chronikā, bet

---

¹⁾ Skat. V. Biļķins, Indriķa chronika, 57. l. p.

pēdējā tieši nerada neko jaunu. Autors tām nepiešķir nekādu sevišķu lomu. Dažiem tikumiem nav pretmetīgā netikuma, piem., nav nepaklausības.

Augustīna duālismam sekojot, Rīmju chronikas autors iedala cilvēkus Dieva kalpos un Dieva ienaidniekos. Pagāns arvien tiek minēts par pretmetu kristīgam. Duālismam Rīmju chronikā ir tomēr daudz mazāk epitetu kā Indriķa chronikā. Pretmetība, kā jau agrāk sacīju, starp Dieva kalpiem un Dieva ienaidniekiem izpaužas galvenām kārtām kaujās, sevišķi kauju sekās. Še ir redzams dziļš bezdibens starp abiem pretiniekiem.

Dieva kalpi parasti kaujās iegūst brīnišķīgas uzvaras. Daudzus viņi apkauj, ievaino, saņem gūstā, ieņem pilis, izposta zemes un iegūst lielu kara laupījumu. Ja arī viņi nenasniedz savu mērķi vai zaudē kauju, tad tomēr panākumi viņiem ir, jo cīņas laikā ir dzenājuši ienaidnieka pulkus un daudzus paguvuši apkaut. Kauju zaudējot, viņi atstāj kara lauku tik tad, kad ir spiesti to darīt, un atkāpjas, ar cīnītāja roku cīnoties. Dieva bērni pārnāk no kara mājās ar slavu un godu; viņi nenes līdz kaunu un negodu pat tad, kad ir kauju zaudējuši.

Dieva ienaidnieki, jebšu arī uz kaujas lauka cīnās tikpat varonīgi kā bruņinieki, parasti zaudē kauju. Krit viņu tūkstošiem uz kara lauka, daudzi tiek ievainoti, kas vairs netop veseli, daudzi tiek sagūstīti, viņu pilis nodedzinātas, zeme izpostīta un vaimanas atskan visur viņu zemē. Pretinieka kara vīru spiedienu viņi nav spējuši izturēt, un daudzi krituši pat tanīs kaujās, kur viņi ir panākuši uzvaru. Kad viņi atstāj kara lauku, tad vislabāki ir redzama viņu pret-

metība Dieva kalpiem. Atstāj viņi kaujas lauku pat tad, kad vēl ir iespēja cīnīties, un atstāj to, cīnītāja roku nolaižot. Bēg viņi tā, ka liekas, ka viņi būtu prātu zaudējuši — bļaudami, izsvaidīdami ieročus, nomezdami karogus, atstādami zirgus. Pārnes viņi mājās uz visiem laikiem negodu, kaunu un vaimanas.

Tiklīdz Dieva ienaidnieks noliec ieroci, pagriež muguru kaujas laukam un bēg, tūlīt Rīmju chronikas autors apvaldišanos zaudē un pārvēršas no galantā galma dziesminieka skolēna par neiecietīgu mūku, kas nespēj zuchteclīch valdīt par spalvu. Bēgšanu tēlojot, viņš nežēlo fantaziju un smagus vārdus. Še viņš ir tik pat skarbs kā Indriķis, kad runā par tiem, kas ir atmetuši sv. sakramentus.

Salīdzinot Rīmju chroniku ar Indriķa chroniku, atrodam vēl vienu otru atšķirību. Rīmju chronikas autors nemaz nestāsta par baznīcas misijas darbību; ir tik viens vienīgs gadījums: Meinhards sanc und las (231). Nav arī dievišķīgā miera. Chronists tik min vride (9639) un brūdere vride (3446). 426. panta minētā gotes vride, ko piešķir peregrīniem, kas no Rietumeiropas dodas šurp, nav Indriķa svētais, mūžīgais, īstais miers, ko nes pagāniem. Nav negatīvās izturēšanās pret pasaulīgo mantu un varu. Chronists arī nesaka, ka tautas, kas atkrīt no brāļiem, apsmej un zaimo svētos kristības sakramentus. Ir tik viens gadījums — Mindovs saka: „ich hân versmeit die cristenheit“ (6571), bet te neizskan pārmetums, ka sakramenti apsmieti. Kas atkrīt no brāļiem, tas vienkārši der vride nider lag (776), vai verkêrten sich (5243), vai hetten den touf geleit hin (61227), vai gribēja sunder hêrren wesen (5611) un būt vrī (1276).

Nav arī attēlots Dieva ienaidnieku netikums — nīcīnāšana. Mestri nekur nav nosaukti par Livonijas tēviem. Daņi un zviedri¹⁾ nav tēloti par Dieva ienaidniekiem.

Otra daļa.

Livonijas notikumu risināšanā, kā tēlo Rīmju chronikas autors, piedalās arī augstākās būtnes. Kristīto gaitas vada un viņiem visur palīdz Dievs, Jēzus Kristus un Jaunava Marija. Par viņiem rūpējas arī eņģeļi. Dieva ienaidnieku pusē darbojas velns, Pērkons un pagānu dievi, kas noteic viņu ceļus, viņiem palīdz, bet arī viņus izsmej ļauni.

Debess Dievs²⁾ ir liels³⁾, labs⁴⁾ un žēlsirdīgs⁵⁾.

Dievs, kas radījis debesis, zemi un visu, kas tur atrodas⁶⁾, ir sūtījis den cristentūm zū Nieflant (900), tāpat kā viņš to ir sūtījis uz dažu labu zemi, kur neviens apustulis kāju nav spēris⁷⁾. Proti, viņš wīsete . . . dar an (133) tirgotājus, ka tie atrada kādu vīru, kas viņu kuģus ievadīja pirmo reizi Austrumjūrā. Un tā got der hatte . . . gesant (182) nevien tirgotājus pie šejienes pagāniem, bet arī katru, kas vēlāk ieradās viņa Mātes zemē⁸⁾.

¹⁾ Skat. 1225., 1232. un 1245.

²⁾ 10323 der himelische got.

³⁾ 4472 der grōze got.

⁴⁾ 1846 got der gūte.

⁵⁾ 2591 sie lobeten sine barmherzekeit.

⁶⁾ Skat. 1. un tālāk.

⁷⁾ 92, 3 — in manich lant, dar nie kein apostel quam.

⁸⁾ 3261 wan uns got hāt her gesant.

Tāpat arī katrs notikums Livonijā, vai tas ir pagānu atgriešana, vai uzvara uz kaujas lauka, vai kāds gadījums cilvēka dzīvē, ir Dieva roku darbs. Daudzus jo daudzus pagānus, piem. Kaupo un viņa draugus, hāt die milde gotis list brächt (380, 1) pie kristīgās ticības, tā ka viņi gütlichen dar zû giengen (300). Kas labprātīgi nekrīstījās un pat pretojās ar ieročiem; mit gotes hulfe man die betwanc (303).

Piespiežot ar kaņiem kristīties tos, kas labprātīgi nepieņem kristīgo ticību, Dievs top pats — Naumanim līdzīgi izsakoties¹⁾ — par kaņa kungu un bruņinieku. Šis Dievs — bruņinieks sūtīja savus kalpus kaņa²⁾, kur, kā agrāk redzējām³⁾, notika cīņa, krita un lēja asinis par viņu. Kaujās got selbe (7576) ienaidniekus nider slúc (7576) un tā gab den sīnen dā den prīs (1838). Kad viņa bruņinieki bija iebrukuši ienaidnieka zemē, tad half in got von himele (6790), ka šī zeme tika izpostīta un izlaupīta. Pat gadījumā, ja ienaidnieku ir pārāk daudz, arī tad Dieva kalpiem nav jābīstas, jo viņš sīne vrūnde nie vorlie (546). Briesmu brīžos oberste hūte an gote lac (5054), bez viņa katra sardze ir tik ein wicht (10251).

Tā Livonijā ar saviem kaņiem breite got sīn ère (1613), un viņa vārds wart ie baž bekant (1615).

Dievs saviem kalpiem še piešķir nevien labu, bet arī sliktu⁴⁾. Mestram Verneram viņš die sūche hatte getān (6804). Tie, kam bija pienākusi pēdēja stunda, sturben wol nāch sīme gebote (4084). Kas bija par

1) Skat. Naumans, 45. un 49. l. p.

2) 5184 sint uns got er gesendet hāt. Skat. arī 7057.

3) Skat. 12. un 13. l. p.

4) 976 got gab in schaden und heil.

viņu cīnījušies ar ieročiem rokā, par viņu krituši uz kaujas lauka un lējuši asinis, viņš lōntes in êwicliche (6772).

Slava atskanēja no kristīto mutes, un got was vil wol irs lobes wert (1840), jo lieli un brīnišķīgi¹⁾ bija viņa darbi.

Arī Jēzus Kristus alles lobes wirdic ist (9496), jo viņš stāv kristītiem klāt un palīdz viņiem kaŗa gaitās.

Jaunava Marija, šī himelische kunigīn (9896) un liebe mūter (9855), ir edele unde vrie (8118). Arī viņa ir Dieva bruņinieku helferīn (2428) kaujas laukā un tāpēc viņu von rechte êren sol (9897).

Eņģeļi virs zemes notikumus neņem dalību, bet viņi kopj debesīs to dvēseles²⁾, kas krituši kaujā par Dievu.

Dieva ienaidnieku pusē stāv velns, šis der bōse (1554) un der mort (5506). Arī viņam vara ir in jener werlde dort (3889).

Pie velna, tāpat kā pie sv. Augustīna Lūcifera³⁾, netikumiem pieder skaudība. Arvien der bōse nīdet (1555), ja kam notiek kas labs. Skauzdamš viņš pat unsamfte līdet (1556), labu nevarēdamš paciest. Sa-protams, velnam ir skaudība arī par to, ka Livonijā ar kristīgās ticības izplatīšanos vairojas Dieva kalpu

1) 10 an juden und an heiden
hāt er hie vor in alden tagen

-----
begangen manch wunder grōz.

2) 8430 siner sēle mūzen pflegen
die engele in himelriche.

3) Skat. E. Bernheimu, 17. l. p. Indriķa Livonijas chronikā šis netikums nav sastopams.

skaits. Šī netikuma dēļ no velna izriet, saprotams, tas, ka Dieva ienaidnieki cieš sāpes un ir neapmierināti par kristīgās ticības izplatīšanos un ka viņi uzsāk karus pret Dieva kalpiem¹⁾, jo no ļaunā izriet viss ļaunums.

Saprotams, ka der tūvel vūrte (1427) tos Dieva ienaidniekus, kas iebruka sv. Jaunavas zemē, lai stātos pret kristīgo ticību.

Preteji Dievam, kas, kā redzējām, nekad savus draugus briesmās neatstāj, izsmiedams²⁾ jēmerlichen pîn gab der tūvel (2660, 1) kaujās saviem piekritējiem, viņiem nepalīdzēdams un ļaudams viņus sakaut.

Tāpat durch des tūvels spot³⁾ (1363) Dieva ienaidnieki pielūdz savus neīstos dievus.

wē dem, den er zū gaste bat! (2662).

Pērkons, leišu dievs, arī palīdz saviem piekritējiem. Leišu kara spēks, sirojumā dodoties, pa jūru bez kādiem kavēkļiem sasniedza Samsalu, jo

1) 1553 Dô gienc iz als iz dicke tût.
geschiet dem armen manne ein gût,
daz iz der bōse nîdet
und unsamfte lîdet.
die Rûzen nâmen sich daz an,
daz der cristentûm began
sich in dem lande mēren:
daz wolden sie verkēren.
ez was in von herzen leit.
mit eime grōzen her vil breit
vûren sie ûf den cristentûm.

2) Pēc uzvaras par zengaliešiem kristītie saka: nū ist des tūvels spot an der heidenschaft ergân (1790, 1).

3) Izsmiešana ir arī velna netikums, tāpat kā daimona Indriķa chronikā. (Skat. V. Bilķins, Livonijas chronika, 68. l. p.)

Perkune ir apgot gap (1436), ka jūra bija tik stipri aizsalusi kā vēl nekad.

Neīstie dievi saviem pielūdzējiem arī stāv klāt visās lietās. Pēc zemaišu sūtņu vārdiem viņi hān gestān bie (6408, 9) Mindova vecākiem. Tapat viņi savējiem kaujās, piem. pie Lielvārdes, heil und helfe hatten brācht (6089, 90).

Apskatījuši augstāko būtņu lomu Livonijas notikumos, pāriesim pie cilvēkiem un aplūkosim, kā Rīmju chronikas autors tēlo viņu tikumus, netikumus un viņu darbus, kā tos, kas norit uz kaujas lauka, godu vai negodu iegūstot, tā arī tos, kas nāk par labu kristīgai ticībai vai vērsti naidā pret to.

No bruņiniekiem, kas še cīnās, vienīgi ordeņa bruņinieki ir gotes rittere¹). Šie brāļi ir Livonijas Dieva bērnu kodols un galvenie Dieva gribas realizētāji šinī zemē. Citi Dieva kalpi, kā vēlāk redzēsim, ir tik viņu palīgi²).

Viss tas, kas pirmajā nodaļā ir sacīts par kristītiem, attiecas galvenām kārtām uz Dieva bruņiniekiem. Še tik vēl jāpiemetina, ka kaujās ar varonību viņi pārspēj nevien Dieva ienaidniekus, bet arī visus savus

1) 6137 daʒ die rittere (t. i. Rēveles) wolden komen durch des gotes rittere vromen.

2) Tāpēc arī bīskaps Alberts ir Dieva bruņinieku ander hant (819). Laiks, kad šie brāļi Livonijā darbojās, ir nosaucams par brāļu laikmetu. Piem., vor der brūder ziten komen (647) sēļu, libiešu un letu zeme atradās krievu rokās. Rīmju chronikas autors parasti ordeņa brāļus šķīr no vāciešiem. Piem., 4835 Die brūdere und die dūtschen al, 4807 ir brūdere und ir dutschen al. Skat. arī 2647 un 7492, 3.

palīgus. Kādā kaujā in grözeme twange die brüdere bliben stân (4852, 3), kamēr viņu palīgi atstāja kaujas lauku un bēga. Palīgu atstāti kaujās viņi tāten heldes werc dâ schîn (1942). Tik aiz nepieciešamības un dô enmochtez anders nicht gesîn (6062), nevis aiz bailēm Dieva bruņinieki bēga no kaujas lauka, kaunu un negodu neiegūdami.

Rēveles bruņinieki bija uzticīgi helper (2665) Dieva bruņiniekiem. Bruņnieciski viņi arvien sniedza palīdzīgu roku, ja tas Jaunavas zemei bija vajadzīgs.

Kaŗa kalpi arī bija varoņi, spēcīgi, krietni un drošsirdīgi kaŗa vīri¹⁾. Viņiem netrūka kaŗa vīru tikumu, un smagās kaujās viņi hielden wol der tugende recht (10588). Kauju burzmā man sach sie bie irn hērren stân (10589), kamēr citi kareivji bailēs atstāja kaujas lauku un bēga.

Peregrīni arvien ieradās še kā werde geste (1690). Šie ērsamen pilgerīn (412) bija uzticīgi palīgi Dieva bruņiniekiem. Arvien viņi wāren vrô (1895), kad bija jādodas kaŗā; kaujās viņi bija rasche helde (10417). Ja krita kaujā brāļi, tad ikviens no viņiem leit die selbe nôt (5659). Kad viņi bēga no kaujas lauka, tad viņi darīja to gar unvrô (6067), un bēga tik tad, kad viņus treib dar zû (6069) nepieciešamība.

Vācieši arī bija helde unverzaget (5136). Kādā kaujā viņi enwolden ouch nicht lân (4854), kad brāļi, citiem kaŗa vīriem bēgot, palika uz kaujas lauka

---

1) 10001 sie hatten bie in manchen helt
von knechten küne und ūz erwelt.
5422 rasche knechte.
2414 von knechten manchen vromen degen.

un turpināja cīnīties. Viņi kopā ar brāļiem arī varonīgi entrēten... in den tôt (4855, 4856).

No Dieva bruņinieku palīgiem, šejienes tautas neminot, daudzi bija arī bailīgi¹⁾ un neuzticīgi²⁾. Viņiem trūka pašu svarīgāko bruņniecisko tikumu — bezbailība un uzticība. Dažs labs no šiem palīgiem, kas kā lauva zū Rīge streit (1913), gan ar muti, kad kaŗa gājienā bija jāņem ieroči rokā un jādodas kaujā, tad sach man lutzel gāhen (1912). Daudzi atdeva sam die wip (1933) savu kaklu un āne wer (1935). Un genūc (1936), nevis mazums bija tādu, ka sach man sô verzagen, daž sie zū lande vluhen wider (1936, 7), lai glābtu savu kaklu, nerūpēdamies par godu un atstādami Dievu bruņiniekus ienaidnieku varā un likdami viņiem asinis mirkt.

Paši mazdūšīgākie un bailīgākie ir garīdznieki. Viņi nebūt nav braļu otra roka, kā tas, piem., ir ar bīskapu Albertu. Viņi jehen, man sulle sich vaste wern (6635), bet kaujā bailīgi mit vlīhen sie sich gerne nern (6636), tāpat kā tie, kas kaŗo ar muti Rīgā. Kad tīk nebūtu jāzaudē kakls! Tas ir tāpēc, ka viņi baidās sēre den tôt (6632), pretēji Dieva bruņiniekiem, kas droši arvien iet nāvē. Tas ir garīdznieku alder site (6633) un piemīt viņiem noch vil vaste mite (6634), nevis mazā mērā.

Īsts Dieva bruņinieku paraugs bija labais³⁾ mestrs Andrejs no Štīrijas (von Stīrland). Viņa do-

1) 4922 dô man die zagen vlīchen sach.

2) 4911 sumelīchen ungetrūwen man.

3) 3313 der gūte.

mas arvienu bija pie Dieva, un viņš bija gotes genâden vol (3195). Dievu mîlêdams, viņš mîlēja arī cilvēkus, un viņa mute bija sûzekeit vol (3202); mestra amatu izpildîdams, viņš lieplîch (3194) apgâjās ar visiem. Laiņnîgs bûdams pret Dieva bruņiniekiem un citiem Dieva kalpiem, viņš bija ļauns un naidîgs pret tiem, kas, pagānu dievus pielūgdami, îsto Dievu ienîda: er trûc in bôsen willen zû (3249). Pēc ārienes un gara viņš bija gar ein helt (3175), un alka viņš vienmēr pēc cîņām ar pagāniem.

3246 dachte, er wurde nimmer vrô,
er enrichte der heidenschaft
ein grôzen leit von sîner craft.

Mestrs Anne bija apveltîts visiem Dieva kalpu tikumiem¹⁾. Savam augstam amatam viņš bija wol wert (3687); vil wol (4402) kā îsts bruņinieks viņš nesa amata zîmogu.

Labais²⁾ mestrs Burkarts no Hornhûsenas bija apveltîts ar daudziem bruņinieku tikumiem³⁾. Mestra amatu izpildot, viņam arvien bija darbs âne zil (5546), tomēr tas šķita viņam nicht vil (5548).

Burkarts no Hornhûsenas bija kaŗa vîrs ûz erkorn (5685). Kā mestrs Andrejs no Štîrijas, tã arī viņš bija draugiem vridelîch (4441), bet ienaidniekiem ein kempfe rîch (4442). Dieva ienaidniekus viņš vajāja visās malās, ka tie no viņa kunden kein geberg (4374).

Viņš arī ar saviem varoņu darbiem iemantoja Livonijã lielu slavu, un tã bija âne zil (4446).

¹⁾ 3685 eime tugenthaften manne.

²⁾ 4405 Der gûte.

³⁾ 4408 tugent... was im bekant.

Mestrs Kūnrāts no Manderenas, Dieva bruņinieks visās gaitās vadīdams un visur viņiem bruņinieku rīcības un dzīves veidu rādīdams, pats bija rechter zuchte ein schame (7116), tāpat, kā vēlāk redzēsim, mestrs Holte.

Kūnrāts no Vūchtevankas bija īsts Dieva kalps un uz Dievu bija al sīn gedanc (8790). Tāpēc viņš arī bija ein sēlic man (8787) un êre und tugende vol (9650), jo kam Dievs ir sirdī, tam piemīt arī visi tikumi. Mestra amatu izpildot, viņš visiem, ar kuņiem nāca darišanās, teica sarunādamies sūze wort (8833)¹). Lūgumu arvien viņš lieblīchen (9655) izteica, katram, kas sniedza palīdzību kaŗā, viņš teica lieblīchen danc (9651).

Mestrs Dīterīchs no Grūningenas bija īsts Dieva bruņinieks un hatte got von hertzen trūt (3123) tāpat kā mestrs Kūnrāts no Vūchtevankas. Viņš bija grōzer tugende rīch (2335), jo Dievs ir visu tikumu avots. Viņa gudrība bija zināma nevien Livonijā, bet arī uber manich lant (2334). Dievu milēdams, Dīterīchs no Grūningenas minnete tugentlīchen (3125) nabagus un bagātus.

Visas viņa domas bija uz Dievu, un viņš bija gotes êre vrō (2338). Lai Dieva godu celtu augstumos, viņš nekad neželēja zobenu. Viņš sirdī nesa grōzen smertzen (2354), ka Kursā vēl atradās pagāni un pirmais iesāka ar zobenu izplatīt tur kristīgo ticību. Kā īsts varonis, pretēji garīdzniekiem, envorchte er nicht den tōt (3130) un pats arvien ieradās tur, kur jaunkristītie bija Dieva ienaidnieku apbēdināti.

---

¹) Skat. 9419.

Kā īsts Dieva bērns mestrs Ernsts bija aller tugende wol (8162). Viņš bija dēmūtik (8165) un lepnībai nedeva vietu sirdī. Ernsts bija arī wol gezogen (8165) un tāpēc bija labs paraugs kaujās un sadzīvē citiem bruņiniekiem.

Mestrs Hermānis Balke nevien centās Dieva godu celt Livonijā augstumos, bet arī rūpējās, lai iegūtu sev gotes solt (2020). Šinīs rūpēs viņš kārtē an tugende sīnen mūt (2023). Viņš arī bija mit zuchten wol behūt (2024), kā tas ir nepieciešams ikvienam bruņiniekam. Tikumu un cīņu dēļ viņu arī gaida visaugstākā alga.

2296 sal im von genâden sîn bereit
des himelrîche crône
die gît got im zû lône.

Holtem piemīta tugende genūc (11667) tāpat kā visiem Dieva bērniem. No dabas viņš bija apveltīts ar dziļu prātu, proti, viņš bija wīse und klūc (11666), un arī ar miesas spēkiem — er was des liebes ein helt (11657). Dieva bruņiniekus karos un mierīgās dzīves gaitās vadīdams, pats viņš bija rechter zuchte ein stam (11658) tāpat kā mestrs Kūnrāts no Manderenas.

Indriķis no Heimbargas bija sinne und tugende rīch (2302), un viņa domas arvien bija pie Dieva. Mestra amatu izpildot, viņš vurchte keine arbeit (2326) un visu veica ar lielu cītību. Kara gaitās viņš bija ein vromer helt (2299) un arvien bija willeclīch bereit (2325) sniegt palīdzīgu roku tur, kur apstākļi to prasīja.

Kūne no Kazigensteinas bija apveltīts daudziem Dieva bērnu tikumiem. No tiem jāmin

paklausība; jebšu viņš negribēja piejemt piedāvato mestra amatu, tad tomēr er wart... gehôrsam (10867) un pildīja šo lielmestra gribu. Jātic, ka viņš sajems des gehôrsames crône (10876) debesvalstībā.

Viņa āriene bija ievērojama. Kad viņu uzlūkoja, tad bija jāsaka, ka viņš ir der hubeschsten brüder ein (11642). Cīņu laukā viņš bija ein vromer helt (10856) un vīrišķībā bija par paraugu citiem Dieva kalpiem.

Mestrs O t o bija vil mancher tugende rîch (7557). Augsto amatu izpildīdams, viņš izturējās dêmûteclîchen (7558) un nekad viņš achte nicht ûf ubermût (7560) tāpat kā mestrs Ernsts. Arvien viņš bija getrûwe unde gût (7557), un uz viņu varēja palaisties.

Kā kara vîrs viņš bija ein helt uz erlesen (7564). Tāpat kā Burkarts no Hornhûsenas, tā arī Oto pret draugiem bija draudzîgs, bet hielt er hertecclîchen an (7562), ja bija darīšana ar ienaidniekiem.

Ein vromer helt (7995) bija arī mestrs V a l t e r s no N o r t e k e n a s. Viņa vārds bija grôz und wît (8000), jo viņa darbi cīņā ar Dieva ienaidniekiem bija lieli.

Labais¹⁾ mestrs V e n n o bija savos darbos von gûteme râte (639). Cīnīdamies kaujās līdzās brāļiem, viņš bija varonis unverzaget (634). Arvien viņš, vadīdams Livonijas kara spēku, satzte allen sînen sin zû trôste der cristenheit (628, 9).

V e r n e r s bija īsts Dieva bērns; Kā Kûnrâts no Vûchtevankas, tā arī viņš uz Dievu liez... al sîn dinc (6805). Šis labais¹⁾ mestrs vadīja ordeņa lietas

---

¹⁾ 6793 Der gûte meister.

als sīnen êren wol gezam (6333). Visus savus spēkus viņš ziedoja darbam un arvien menlīchen (6602) ķēras pie tā.

Villekīns bija tugenthafte helt (9735). No viņa tikumiem jāmin galvenām kārtām cītība. Kad bija nolemts celt Zemgalē pili, viņš enhette keine rūwe dô (9910)¹⁾, lai sagādātu visu, kas vajadzīgs pils celšanai. Viņš mīra an gotes êre (10680) kaujā ar Zemgaļiem.

Labs²⁾ mestrs bija arī Volkvīns. Kā īsts Dieva bruņinieks viņš bija getrūwe und stēte (755). Par to, ko viņš solīja, nebija jāšaubās, jo tas, ko viņš teica, was wâr (758). Viņš nevien visās lietās un vietās pats bija wârhaft mit sīnen worten (753), bet arī, ordeņa priekšgalā stāvēdams, viltus un neīstos padomus acht er minner dan ein hâr (757).

Maršalks Gērharts no Kacenellenbogenas bija Dieva bruņinieks, kas sich erbôt zū tugenden (8524, 5) un arī arvien gar in rechtekeit (8525). Viņš bija ein vromer helt (8523) un kaujās kūne (9206). No auguma viņš bija hubesch (8522) un stalts, un visās lietās bija redzams, ka viņš ir wol gezogen (9206). Savu vārdu viņš nesa sunder schame (9204) un Livonijā viņa slava bija vil wît (8920).

Labs Dieva kalps bija arī soģis Kuldīgā Jānis no Ochtenhūsenas, kas ar tikumiem sich vienden liez (8940). Viņa dzīve bija kusch und zuchtec (8941), un viņš pats bija īsts mūka un ordeņa bruņinieka apvienojums. Cīņā ar Dieva ienaidniekiem Jānis no Ochtenhūsenas bija varonis un tēt dā

¹⁾ 9920 kein arbeit wart von im gespart.

²⁾ 687 Der gūte meister.

manche vromekeit (8945). Jebšu viņš pats pēc slavas nedzinās, tad tomēr leišu un krievu zemē was sîn lob vil wol bekant (8938). Viņa varoņa darbi bija tik daudz, ka par tiem varētu lange mēre sagen (8931).

Soģis Aizkrauklē Markvarts no Burbachas bija von art ein ritter gût (1779). Viņš bruņinieka godu hate... wol behût (1780), kaujās ar ienaidnieku ieročus krustojot. Viņš gribējā liden pîne (1753), dzīdamies pakaļ ienaidniekam, lai atbrīvotu sagūstītos iedzīvotājus. Bruņnieciski viņš izturējās, kad zemē, kur viņš bija par soģi, iebruka ienaidnieks. Viņš beide lebende und tôt (1743), bailes nepazīdams, palika uz vietas un ar ziņnesi vāca kopā kareivjus, lai aizdzītu ienaidnieku.

Ordeņa brālis Bertolds no Schovenburkas bija varonis ar tikumiem, un man durfte in keiner tugende manen (10426). Kaujās viņš bija ein helt unverzaget (10422) un arī manheit alsô vôi (10427).

Ordeņa brālis Volmārs no Bernhūsenas bija savā dzīvē mit zuchten wol behût (10336). Kaujās viņš cīnijās als ein helt (10607), kas bailes nekad nepazīst¹⁾. Viņš arī uz kaujas lauka krita als ein vromer man (10611).

Bruņinieks, kas izglābās, kad krita mestrs Villekīns, arī bija īsts varonis, jo viņš šinī kaujā menlīchen (11245) cīnijās un êrlīchen (11246) atstāja kaujas lauku, ar cīnitāja roku cīnīdamies.

Grāfs Albrechts no Orlamundes, kas Livonijā bija ieradies savu grēku dēļ²⁾, bija ein pil-

1) 10594 sîn manheit in des nicht erliez.

2) 1336 vor alle sîne sunde.

gerīm gerecht (1414). Šim varonim¹⁾ arvien bija ellenthaften mūt (1338) cīnīties pret pagāniem. Mestra priekšlikumam piekritot, viņš, vīrišķības pilns, bija gatavs doties ar saviem kaŗavīriem līdz uz igauņu zemi, lai turienes pagāniem tā atmaksātu par Dieva ciešanām, ka tie, ar viņa paša vārdiem sakot, des nimmer werden vrô (1374).

Saksijas hercogs Albrechts, kas Livonijā savas dvēseles labad bija ieradies, was zû tugenden vil bereit (1222). Viņa varonība izpaužas vārdos, kad viņš apspriedē vienojās ar mestru Volkvīnu doties kaŗa gājienā pret pagāniem. „Kur jūsu galva jās pa priekšu, wir volgen vaste deme spor biz in daz himelrihe“. Viņš arī ieguva še lielu slavu, un vil mancher lobete in (1218), kad viņš devās atpakaļ uz Vāciju.

Rēveles bruņinieku vadonis Eilarts no Hōberkas bija brāļiem labs palīgs un kaujās ein degen gūt (8405). Arvien viņš hatte ernsthaften mūt (8406) pret pagāniem un visiem spēkiem palīdzēja Dieva bruņiniekiem kaŗos, kur tika izcīnītas cīņas Dievam par godu. Kad viņu mestrs kādreiz lūdza piedalīties kaŗa gājienā pret pagāniem, viņš atbildēja piekrizdams als ein man (8304), proti, ka viņš sekos aicinājumam, lai ar tas ietu zû schaden oder zû vromen (8306) un ka šim gājienam līb und gūt ist ungespart (8308). Eilarts no Hōberkas arī krita kaujā ar Dieva ienaidniekiem. Viņš ir veicis wol sine tāt (8485), un viņu gaida debesvalstībā mūžīgais prieks.

8486 sīner sēle mūze werden rāt
in immer wernder vrende dort.

1) 1335 der helt.

Šinī pašā kara gājienā piedalījās Rēveles bruņinieks Jānis no Tisenhūsenas, kas arī bija ein vil tugenthafter man (8312). Arī viņš was vil vrō (8329) par šo kara gājienu un izturējās als ein man (8328). Arī viņš krita šinī karā Dievam par godu un un sajems savu algu no eņģelu rokām.

8430 sīner sēle mūzen pflegen
die engele in himelrīche.

Pie garīdzniekiem pārejot, vispirms jāmin bīskaps Alberts. Viņš bija ein heilic man (590). Visur un vienmēr viņš bija zū tugenden vil bereit (818). Visās lietās viņš bija recht (810) un nedarīja nevienam netaisnību. Viņš bija bruņnieciski getrūwe (810) un pastāvīgs, viņš nebija nekad beide hie und dort (814). Tāpat viņš vil stēte (813) turēja doto vārdu, un uz viņu varēja palaisties. Brāļiem arvien viņš visās lietās bija ander hant (819).

Šis labais¹⁾ bīskaps, tāpat kā brāļi kaujās, beide līb unde gūt (816) lika par kristīgo ticību. Romas krēslu viņam varēja wol hān gelān (811) un sunder wān (812).

Bīskaps Bertolds, tāpat kā visi Dieva bērni, bija tugende rīche (531). Savu augsto amatu kristīgai ticībai par svētību viņš izpildīja vil getrūweliche (532), un nekad viņš nebija vārdos citāds kā darbos tāpat kā bīskaps Alberts.

Šis labais²⁾ bīskaps kara gadījumos bija ein vromer helt (498) un varonis zū nōt (501), nevis kā pārējie garīdznieki, kas, kā agrāk jau redzējam, ar muti skubinājā uz kauju, bet paši bēgšus glāba savu kaklu.

¹⁾ 809 der gūte bischof.

²⁾ Sk. 529.

Kad kristītiem uzbruka Dieva ienaidnieki, viņš nevien, uz cīņu skubinādams, apsoliņās pats būt pie kara spēka un beide sterben und genesen (554), bet arī pie viņiem ieradās vil ritterliche wol einem herren glīche (567,8). Kā varonis viņš arī bleib bie sīnen schāfen tōt (502).

Tāds pat varonis bija Tērbatas bīskaps Hermanis. Kā īsts Dieva bērns viņš lange vertrūc (2076) krievu uzmaķšanos un tad tik iesāka karu, kad citas izejas nebija, tāpat kā to arvien darīja chronista Indriķa Dieva bērni¹⁾. Kad karš bija iesācies, viņš als ein helt (2116) ar saviem karavīriem ieradās pie ordeņa kara spēka, kas bija atnācis viņam palīgā. Kā varonis viņš arī piedalījās kaujā un nedomāja par savas dzīvības glābšanu.

Bīskaps Meinhards bija ein getrūwe gotes knecht (390). Kā visi Dieva kalpi, tā arī viņš hatte tugende genūg (236) un bija arī mit zuchten wol bewart (234). Meinhards bija ein reiner (232) un arī ein gūter prister (232), kas ar sludināšanu un pamācībām piegriēza tīrajai ticībai daudz ļaužu. Dzīvē viņš bija ein wiser man (231) un ar prātu bieži uzvarēja pagānu pretestību. Meinhards, šis der milde (459), prata arī iemantot ļaužu uzticību un pieķeršanos. Pēc daudzajiem pūliņiem dzīvē viņš nam ein sēlic ende (484) un ieguva mūžīgos priekus debesvalstībā.

Divi kristītie, domājams vācieši, smagi noziedzas pret Dievu un viņa bruņiniekiem. Kā pirmais jāmin Bertolds — ein schalc (8631). Šis ungetrūwe

¹⁾ Sk. V. Biļķīns, Indriķa chronika, 48. l. p.

hunt¹⁾ (8694), uzticību pret Dieva bruņiniekiem lauzdams, pārgāja zemgaliešu pusē un was vrô (8637), ka viņam bija izdevies šādā ceļā glābt savu kaklu. Bertolds, der bôse cristen (8644), vērsa pat savus ieročus pret Tērvetes aizstāvjiem, kas tur cīnījās par godu Dievam.

Līdz ar Bertoldu jamin arī kāds cits, einen hunt gebûr¹⁾ (691), kas bija cēlies no Sosatas. Kā visi Dieva ienaidnieki, tā arī viņš bija sūr (689). Šim, dem mûdinge (698), bija leit (ib.) tas, ka mestrs Venno, Dieva gribai sekodams, viņu atlaida no kāda amata. Par to viņš jēma uz sevi michel laster (699) — nokāva mestru un viņa kapelānu.

Pārejot pie šejienes tautām, vispirms jāapstājas pie zemgaliešiem. Viņi, tāpat kā visi Dieva ienaidnieki, bija sūr (3295). Viņiem bija von lûten grôze kraft (332), un kara gadījumos viņi pulcināja ap karogiem daudz rasche helde (11278). Ikviens zemgalietis ein bitter hertze trûc (7311) pret brāļiem un viņu kara spēku un alktin alka pēc cīņām ar tiem. Un viņi wâren nicht zagen (5379) un neatstāja savas cīņu vietas pilis, jebšu arī tika ap tām uzceltas tik drausmīgas aplenkšanas ierīces, ka sirdij bija jāiedrebas.²⁾ Šie kara vīri mit heldes hant (9603) glāba savas pilis no uguns, kas uzbrukuma laikā tām tika pielaista.

Kad viņi bija spiesti padoties, tad tomēr viņu sirdis nicht trûwe was (9614), un hatte dicke... gelegen (9615) viņu mutes. Arvien viņi nāca an...

---

¹⁾ Šādus neglītus izteicienus sastopam vienā otrā vietā ordeņa dzejā.

²⁾ Skat. 20. l. p.

bôsen rât (5241) un atkrita no brāļiem, jebšu to viņi kādreiz izdarīja ein teil hovelich (5244), ordeņa soģus no savas zemes neaizskārtus izraidīdami.

Cīņām atjaunojoties, viņu zeme tika tā izpostīta, daž ez dā vor ie wêre geschehn (11610) un viņi cieta tik lielus zaudējumus, ka nie sô grôz ungemach (11401) kādai tautai ir bijis jācieš.

Šinī lielajā postā betrūbet was vil sêre ir mût (11366). Visur viņu zemē bija dzirdams, ka viņi clagen und singen ... den jâmersanc (11462,3). Daudzi jo daudzi no viņiem atstāja savas tēvu mājas un jêmerlichen (11397) aizgāja uz svešu zemi.

Nameiķis¹⁾ bija bīskapa Alberta pretmets ar to, ka tas, ko viņš solīja, bija unrein (9676). Viņš mit valsche (8663) atmaksāja brāļiem, jebšu viņi bija parādījuši viņam godu un cieņu.

Tādi paši Dieva ienaidnieki bija arī tie, kas pulcējās ap viņu, kā tas parasti arvien mēdz būt pie grēcīgiem valdniekiem.²⁾ Viņi bija ļauni, un viņu ļaunums was sô vil (8665). Dažs labs no viņiem arī sajēma pelnīto algu un mira von rechtenschulden.³⁾

Šabis bija ein vromer helt (5246), jo viņš apspriedē deva zemgaliešiem padomu atkrītot neatjēmt soģiem mantu un tos izraidīt labā apsardzībā. Pēc viņa padoma zemgalieši arī atkrita, jāsaka, bruņnieciski, soģiem neko ļauna nenodarīdami.

---

¹⁾ Skat. V. Biļķins, Nameiķis un viņa laikmets, 6. l. p., Rīmju chronikas autors raksta — Nameise (8658). Sakne no šī vārda nav latviska.

²⁾ Cf. V. Biļķins, Indriķa chronika, 102. l. p.

³⁾ Cf. ib. 104. l. p.

Kuršiem piemita, tāpat kā visiem Dieva ienaidniekiem, pats smagākais netikums — ubermūt (5905), un viņi ienāda tīro ticību un Dieva bruņiniekus.

Kad kurši bija uzvarēti un bija spiesti padoties, tad tomēr daudzi no viņiem, tāpat kā zemgalieši, sirdī palika neuzticīgi. Viņi gribēja sunder hēren wesen (5611) un atkrita no brāļiem. Atkrituši viņi bija Kuldīgai bōse nākebūren (6788). Atkal un atkal bija jāatjauno cīņa pret šiem kuršiem, den bōsen unde den sūren (5888).

Cīņa ar Dieva bruņiniekiem kuršiem tomēr nebija izturības. Viņi nebijās iegūt negodu un kaunu. Ikvienam zū loufene was ... gāch (7268). Biedrus un karogus atstājuši un ieročus nometuši, viņi tā bēdza krūmos un purvos, it kā viņiem der tūvel jagete nāch (7267). Viņiem beidzot tomēr bija jāpadodas, un viņu vreude entsleif (2437).

Daudzi tomēr neatkrita, un šie besten Kūren (2417) palika arvien uzticīgi Dieva bruņiniekiem.

Pēc pievienošanās Livonijai daudzi no viņiem kļuva kaŗos par dedzīgiem brāļu palīgiem. Šie getrūwen Kūren (4857), kad pienāca ziņa, ka jāpošas līdzī kaŗā, arvien bija der reise vrō (4749). Viņi gatavojās uz kaŗa gājienu mit vlīzen (4751) un arī quāmen willeclīch zū hant (11681). Ka visi Dieva kalpi, tā arī kurši vorchten keiner hande nōt (11683). Viņi hertze stūnt nāch strīte gar (2484) un viņi lauztin lauzās kaujā. Savu zemi viņi aizstāvēja mit heldes hant (2548), ja tur taisījās iebruķt leiši. Kaujās viņi arvien bliben wert (2594) un als rasche helde (11746). Pēc kaŗa gājieniem un kaujām viņi at-

griezās uz mājām sunder schande (4298), kaŗa laupījumu mit ģeren (2563) pārnēsdami.

Tomēr cīņu laukā ne visi bija vromen Kūren (4105) un uzticīgi kaŗa biedri Dieva bruņiniekiem. Daudzi no viņiem kaujas laukā at-tāja Dieva draugus un bēga.

4849 dā sach man Kūren vlihen
und von dem strīte zihen
alēnzeln alsō lange.

Še minams ein bōser Kūr (5761) Utilis. Viņa sirds bija der gallen vol (5763)¹⁾ un viņa gemūte daž was sūr (5762). Viņš mit verrētnisse (5765) ieradās pie Kuldīgas komtura un lūdza brāļu palīdzību, apsolīdamiēs būt īsts kristīgais un ar kristīgiem dzīvot un mirt. Bet untrūwe was im wol bekant (5768): atsūtītie palīgā brāļi tika sadedzināti vai apkauti.

Sēlieši arī heiden sint (337), un viņiem ir abgote vil (339). Kā visi Dieva ienaidnieki, tā arī viņi ir an allen tugenden blint (337).²⁾ Visi pagāni ir ļauni un tāpēc arī sēlieši tīben bōsheit āne zil (340).³⁾

Sākumā letgaļi un lībieši⁴⁾ bija pagāni⁵⁾ un kalpoja saviem neīstiem dieviem. Kā visi Dieva ienaidnieki, tā arī lībieši bija tauta vil sūr (145).

1) Cf. V. Biļķins, Indriķa shronika, 91. l. l. p.

2) Skat. ib., 7. l. p.

3) Skat. ib., 25. l. p.

4) Chronikas autors letgaļus un lībiešus parasti min kopā un vienādi raksturo, tāpēc arī šie abas šīs tautas tiek kopā apskatītas.

5) 343 die heidsenschaft hāt spēhe site, t. i. letgaļi. 375 Liven die sint heiden.

Letgaļiem un, saprotams, arī lībiešiem bija die rede gar zū swēre (288), ka Livonija sākusi ieviesties kristīgā ticība, un viņi nostājās pret to. Bet kad abas šīs tautas bija kristījušās, tad tās wolden stēte blīben (1080) pie kristīgās ticības. Sevišķi letgaļi pēc kristīšanās bija tapuši par īstiem bērniem.¹⁾

Letgaļi un lībieši bija uzticīgi Dieva bruņinieku palīgi un mājās nicht wolden blīben (1894), kad bija jāpošas kaŗa. Arvien viņi kaŗa gājienos devās gerne mite (2973) un pat gar nāch minneclīchem site (1186). Kaujās letgaļi un lībieši bija helde unverzaget (1149), kas nepazina bailes. Viņi vollenclīche in lewen wīs (1121) metās ienaidniekam virsū un gāben vrīliche (1577) savu maksu tam.²⁾ Tā viņi ēre und gūt erworben (1392,3) kaujās un kaŗa gājienos.

1) 636 den letteschen kinden, skat. arī 692.

2) 1828 die Letten wolden schande hān, sie enfēchten umme prīs.

Šos divus pantus Bilēšsteins (A. Bielenstein, Die Grenzen etc., 358. l. p.) citē par pastiprinājumu savām domām par letgaļu zemāko stāvokli citu tautu starpā, kas viņam radušās no aplam izprastiem Indriķa chronikas vārdiem humiles et despecti. Vispirms jāsaka, ja tulko wolden ar „gribēja“, kāda nozīme tam parasti ir, tad nav saskapojuma ar nākošiem teikuma vārdiem — sie erfēchten umme prīs, jo envēchten ir konjunktīvā (Skat. Glossar, 403. l. p. — sie envēchten *wen sie nicht fōchten*) — „ja viņi necīnitos par uzvaru“. Otrām kārtām, schande ir viens no svarīgākajiem elementiem Rīmju chronikas autora uzskatos, un to viņš savos pantos nemin, tā sakot, kā nu kur gadās un bez pamatojuma. Schande iegūst tas, kas bēg no kaujas lauka āne zucht un necīnoties mit werender hant, un to autors piedēvē vienīgi Dieva ienaidniekiem, bet nekad Dieva bērniem. Bet letgaļi še cīnās jau kā kristīta tauta, pie tam aprakstā nav sacīts, ka viņi būtu bēguši, nav arī tur atrodams pat necīgākais norādījums, ar ko viņi būtu varējuši iegūt autora nelabvēlību. Šo pretrunu vēl pastiprina tas, ka

Kaupo was... tugentlīch (262) jau priekš kristīšanās, kad viņš vēl tīro ticību nepazīna, tāpat kā chronista Indriķa letgaļi¹⁾. Kad viņš pēc Dieva prāta²⁾ kā pirmais kristījās, viņš kļuva par uzticīgu viņa kalpu.

Kaņa gājienos Kaupo bija vormezzen (260), gewaldic un rīch (261) un vīrišķīgi cīnījās līdzās Dieva

---

chronikas autors, ja jem vārda wolden parasto nozīmi, būtu izteicis, apejot savas simpatijas un antipatijas, smagāku liecību par Dieva bērniem un uzticīgākajiem Dieva bruņinieku palīgiem nekā par viņu un kristīto ienaidniekiem leišiem, par kuriem teikts, ka tie envorchten nicht die schande (2645), jo gribēt iegūt tak ir vairāk kā nebities kaunu. Ar wolden parasto nozīmi būtu ienesta šī kaujas apraksta gaišajos toņos pārāk tumša, nevajadzīga un neizprotama disonance. No vienas puses, proti, šē ir tēlots no chronikā atrodamiem varonības noskaņojumiem pats augstākais, kad kaņa vīri priekš kaujas kā izsalkuši vanagi alkstin alkst pēc cīņas un pat ar saucieniem pārtrauc vadoni, kas uzmudina uz cīņu, un tad aprakstīta varonīga kauja, kur kareivji vīrišķīgi cīnas, un slavēna uzvara, kur apkauts liels skaits — 2000 ienaidnieku un iegūts milzīgs kaņa laupījums — 2500 ienaidnieku zirgu, un no otras puses, būtu attēlots vislielākais glēvulības gadījums, kad kaujas laikā daļa kaņa vīru vēlas iegūt pašu jaunāko — kaunu. — Vārdam wellen (Skat. Matthias Lexer, *Mittelhochdeutsches Handwörterbuch*, Dritter Band, Leipzig 1878., 754. l. p.) ar inf. ir vēl nozīme „der meinung sein, glauben, vermuten“. Šī nozīme ir arī šini gadījumā pagātnes formai wolden. Tā tad abi panti tulkojumā skan: „Leti (jeb letgaļi) domāja, ka ir kauns, ja necīnītos par uzvaru“. T. i. viņi cīnījās. Ja jem verba wolden šo nozīmi, tad rodas saskaņa pašā teikumā, izzūd pretrunas ar chronista uzskatiem un arī minētā disonance. Proti, kaņa vīri priekš kaujas alkstin alka pēc cīņas, visi vīrišķīgi cīnījās un ieguva lielu uzvaru. Tā tad minētos pantus Bilēns teins arī ir pārpratis.

1) V. Bilēns, *Livonijas chronika* 84. l. p.

2) Skat. *Rīmju chronika* 265—268. l. p.

bruņiniekiem. Ievainots ein rein ende er nam (516), in gūter rūwe (522) acis aizvērdoms.

Pagāni¹⁾ igauņi bija arvien bōsen (787). Viņiem, tāpat kā visiem Dieva ienaidniekiem, piemita netikums hōchvart (1390). Lepnībā viņi wol nāch rūme (1082) dzinās un, proti, pēc irn rūm (534), nevis pēc dievišķīgās.

Igauņiem, tāpat kā letgaļiem, gar zū swēre (288) bija vēsts par kristīgās ticības izplatīšanos šinīs zemēs, un viņi nostājās pret to.

Pēc kristīšanās igauņi ilgi vēl bija neuzticīgi²⁾ un vienmēr centās iegūt brīvību. Viņi nebūtu bijušie der helle pīn (1404), ja tik būtu spējuši atkrist pagānismā. Ja arī viņi cela baznīcas, tad tas leider selden (1509) nenotika dievišķīgās slavas dēļ, bet gan tāpēc, ka viņi tika uz to spiesti.

Uz kaujas lauka priekš kristīšanās igauņi bija bezzer... wan nū (560). Viņu palīdzība uz kaujas lauka harte luzel (564) bija redzama un arī tad, kad Dieva bruņiniekiem ienaidnieka pārspēka dēļ tā bija visai nepieciešama. Viņi atstāja biedrus kaujas burzmā un bēga, un to viņi dicke hān getān (5635).

Ar laiku arī igauņi tapa uzticīgi Dieva bruņinieku palīgi. Viņi quāmen willenclīchen (1891), ja kristīto kara spēks posās karā, un viņus endurfte man nicht bitten (4170).

Bija arī kāda nekristīta igauņiete, vārdā E m m e, kas bija gūt (781). Viņa hatte tugenthaften mūt (782), un viņa viltus ceļā piegādāja ēdienu diviem Dieva bruņiniekiem, kas bija krituši igauņu gūstā.

¹⁾ 367 auch heiden sint.

²⁾ 768 den valschen Eisten.

Sāmsalieši arī bija heiden sūr (357). Ka priekš, tā arī pēc kristīšanās viņi pret kristīgo ticību trūgen haz (1248). Kad Dieva bruņinieki pie Lielvārdes pazaudēja kauju, tad tas was in liep und nicht zorn (6108).

Sajemot kopā, jāsaka, ka daž lantvolk (t. i. letgaļi, libieši un igauņi) was willic gar (9819), kad bija jādodas kaŗā. Arvien tā¹⁾ gūten willen trūc (7602) cīnīties uz kaujas lauka. Cīņas burzmā tā no karoga nicht kēren wolde (4207,8) un in stēter pflicht (4208) aizsargāja kaujā savus kungus.

Tomēr gadījās arī, ka atstāja biedrus un bēga. Kaunu un negodu iemantot nebaidīdamies, dažs labs bēga pat tad, kad viņš der viende nie gesach (10584), pamezdams mežā zirgu.

Leiši, tāpat arī zemaiši, bija ein bōse heiden-schaft (2967). Viņi bija hōchgemūt (327), un ar šo netikumumu viņu sirdis bija vil vol (4650). Lepnība viņi ienīda kristīgo ticību, un viņu kaŗa spēks nodarīja tai vil dicke schaden (328).

Kad Mindovs ar leišiem kristījās, tad zemaišu stāvoklis bija dennoch umbereit (4586), lai viņuš atgrieztu no elkkalpības, tāpat kā Indriķa chronikas kuršiem nebija pienacis laiks, lai Dievs par viņiem apžēlotos²⁾ un viņi varētu kļūt par Dieva bērniem.

Parejot pie leišiem un zemaišiem kaŗa gaitās, jāsaka, ka viss tas, kas teikts pirmajā daļā par Dieva ienaidniekiem kaŗā, sakāms arī par viņiem.

Mindovs bija kunic rīch (2450). Viņu mūete daž (2451), ka Dieva kalpi uzvarēja kuršus un tos

¹⁾ T. i. tauta, daž lantvolk.

²⁾ Skat. V. Biļķins, Indriķa chronika, 90. l. p.

piespieda kristīties, jo pret kristīgo ticību viņš krūtīs nesa grōzen haz (2453). Uzjēmdamies laster (2454), viņš savāca kara spēku un gribēja den cristentūm verladen (2468). Bet viņš tika sakauts, un uz kaujas lauka er liez... harte liebe pfant (2578) — kritušos draugus un radus. Pats viņš vil sēre (2582) bēga, bēga it kā viņam der geist erweret war (2583). Un viņam tet die schande (2574) un arī der schade beide wē (2575).

Vēlāk tomēr Mindova mūt was vollen gūt (3600) pret kristīgo ticību, un viņš bija gatavs Dievam zū dienste gentzliche (4099).

Mindovam tomēr nepiemita pastāvība, un viņš atkrita atkal pie saviem agrākiem dieviem, kristīgo ticību apsmiedams¹).

Jāsaka, ka Mindovs neapgājās ar ķēniņieni Martu kā bruņinieks. Rupji ar vārdiem „Vrowe, nū habe dīnen munt²)“, viņš atbildēdams pārtrauca ķēniņieni, kad tā centās mīļi viņu pierunāt atgriezties atkal pie kristīgiem.

Alemanis nesa sirdī bitterlīchen smertzen (4090) un arī grōzen haz (4095) tāpēc, ka Mindovs ar leišiem bija kristījies un pagānismam pagriezis muguru. Viņš bija kaujās ein vil vromer helt (4087) un gar unverzaget (4107). Naidu pret kristīgo ticību sirdī nesdams, viņš cerēja ar uzvaru par kuršiem Mindovu atgriezt atkal pie pagānu dieviem.

Leņģevīns bija sō hōchgemut (2731). Viņa sirds grimmes mūtes pflac (3076) pret kristīgo ticību.

1) 6571 ich hân versmeit die cristenheit.

2) 6578.

Kā visi Dieva ienaidnieki mīl karu¹⁾, tā arī viņa sirds bija sturmes vol (2725), ko izjuta viņa kaimiņi. Lepnība nekad nenes labu, un tā arī viņu betrouc sīn ubermt (2735), un viņš krita gūstā.

Šiem Dieva ienaidniekiem par pretmetu jāmīn braļi Gingeika, Milgerīns un Tūschi. Viņiem bija reinez herze (2796) jau priekš kristīšanās. Viņi, tāpat kā Kaupo, iemantoja Dieva žēlastību²⁾ un tāpēc viņu tīrā sirds begert in den cristentūme (2796,7). Nekaunēdamies iegūt īsto ticību elkkalpības vieta³⁾, viņi mit rūme (2798) sarāva sakarus ar Mindovu, pārņāca uz Livoniju pie mestra un kristījās.

Viņiem bija arī stētez hertze (2980), tāpat kā Dieva bruņiniekiem, un uz viņiem arvien varēja palaisties. Šie stolzen helde (2911) lika dicke trūwe schīn (2976) niknās kaujās, kad tā bija nepieciešama — pretēji igauņiem, kas, kā mēs redzējam, atstāja kaujas lauku taisni tad, kad viņu palīdzība Dieva bruņiniekiem visvairāk bija vajadzīga. Ikviens no viņiem pat sich selber bōt (2978), ja bija jāveic kāds darbs, kas prasīja vīrišķību.

Spēcīgs un vīrišķīgs⁴⁾ varonis bija Gingeika. Kaujās un uzbrukumos pilīm ienaidnieki mūsten swinden vor im (4226,7) arvien. Viņš kaujas endorfte

1) V. Bilkins, Indriķa chronika, 51. l. p.

2) 2807 ouch sante in got den sūzen geist
von sīnen genāden aller meist.

3) 2791 „sō lāze wir uns toufen in gotes namen“.
„der dinge sulle wir uns nicht schamen“
sprachen sie alle gemeine dō.

2812 daz sie den rechten gelouben hān
wolden vor die heidenschaft.

4) 4224 der an vromekeite hiez sich alle wege vinden.

nie gewinnen schame (2746), jo viņš nekad neatstāja karogu un nebēga no kaujas lauka.

Milgerīns bija varonis unverzaget (2779) un kūne sam ein swin (4222). Cīnīdamies niknās kaujās līdzās Dieva bruņiniekiem, viņš sich in trūwen vinden liez (2742), un nekad nebija jābaidās, ka viņš atstās kaujas lauku un bēgs. Viņam arī was alle unvūre leit (2744), un nekad nebija jāšaubās, ka viņš ko darīs pret brāļiem.

Suksis līdzīgi šiem trim brāļiem nicht durch rûm (8112), bet gan durch got (ib.) pārnāca pie brāļiem un kristījās.

Viņš bija ein vromer helt (8107), kūne und ûz erkorn (8116), un vīrišķīgi cīnījās līdzās Dieva bruņiniekiem. Viņš arī krita uz kaujas lauka, Jaunavai kalpodams¹⁾

Krievi arī bija Dieva ienaidnieki²⁾ tāpat kā pagāni. Kā visi Dieva ienaidnieki, tā arī šī tauta stāvēja ar ļauno sakaros³⁾ un pildīja viņa gribu.

¹⁾ 8120 er bleib in dīme dienste tōt.

²⁾ 2281 Meister Herman Balke
der was in deme walke
mit Rūzen und mit heiden.
der mūste er sich beiden
mit grōzeme urlouge weren
und helfen gotes viende heren.

³⁾ 1553 Dō gienc iz als dicke tūt:
geschiet dem armen manne ein gūt,
daz iz der bōse nīdet
und unsamfte līdet.
die Rūzen nāmen sich daz an,
daz der cristentūm began

Pa Dieva ceļiem nestaigādami, krievi nostājās arī pret kristīgo ticību. Viņiem bija von herzen leit (1561), ka tirā mācība Livonijā auga augumā. No skaudības viņi bieži pret to centās sich ūf strūzen (285)¹⁾, ar lielu un plašu kaŗa spēku ne vienu reizi vien vūren sie ūf den cristentūm (1563).

Ar ļauno sakaros stāvēdami, krievi bija lūte harte sūr (2103) un arī valsche²⁾. Viņiem piemita vil groze hōchvart (7577) — pats smagākais netikums ļoti liela mērā. No lepnuma viņi arī dzinās pēc tā, lai viņus cilvēki slavētu, un tāpēc viņi durch iren rūm (1564) cīnījās kaujās tāpat kā igauņi.

Jebšu arī krievi gewaldeclīch mit her (2221) iebruka Dieva kalpu zemē un menlīch (2243) iesaka kauju un jebšu daudzreiz viņu vesels sešdesmits cīnījās tik pret vienu pašu Dieva kareivi³⁾; tad tomēr parasti kaujās viņi lidēn groze nōt (2119), piem., kādā kaujā vumf tūsent Rūzen lāgen tōt (7664). Tas tāpēc, ka got selbe ir vil dar nider slūc (7576) viņu pārāk lielās lepības dēļ. Pēc zaudētas kaujas tie, kas ir palikuši dzīvi, neatkāpās vis cīnīdamies, kā, piem., Dieva bruņinieki, ar cīnītāja roku, bet gan arvien vluhen vreislīche (1589) un āne zucht (2124), atstādami zemē uz kaujas lauka vil maniche banier rīche (1590) — kaŗa vīru svētumu. Bēgot krievi ar pāta-

sich in dem lande mēren :
daz wolden sie verkēren.
ez was in von herzen leit.

1) Skat. arī 2072.

2) 644 daz was den valschen Rūzen leit.

3) 2252 die Rūzen hatten sulche schar,
daz ie wol sechzic man
einen dūtschen ritten an.

gām un piešiem mantien, sēre (2126) savus zirgus, it kā velns viņus trenktu, nomezdami panikā savu apbrūojumu — kaņa vīra lepnumu — vil brunjen ūzer māze von stāle und von golde (1594, 5) un vil manchen helm liecht gevar (1597). Ceļš, pa kuņu viņi bēga, tika ar nomestiem vairogiem wol bespreit (1599). Bailēs un izmisumā krievi wānten alle sīn verlorn (2128), un mazdūšībā ceļš šķīta viņiem esam gar lanc (2129). No glēvulības pazaudējuši katru savaldīšanos, viņi riefen wāfen ubir al (1607), tā kā mežs tālu von jāmerschalle clanc (2130). Kēniņš, glēvulībā pazaudējis galvu pat vairāk kā viņa kareivji, den jāmerleist rief (1605), jo viņam likās, ka zirgs nicht balde lief (1606).

Arī bēgot viņus daudz apkāva, tā, piem., kādreiz vumf hundert Rūzen wart geslagen (1602), un arī daudz viņiem bija jāatstāj zū gīsele vor der cristenheit (1611).

Tā krievi kaņos neieguva slavu un godu, bet lielu kaunu. Un viņiem tūt noch wē die schande (1588)¹⁾. Vaimanas atskanēja arī viņu mājās: sint clagete manich rūzisch wīb ires lieben mannes līb (7669 un 7670).

Pārļaižot acis pār Rīmju chronikas autora raksturojumiem, apstāsīmies vispirms pie augstākām būtņēm. Visveiklāki autors ir iepinis Dieva darbību Livonijas norisinājumos. Rīmju chronikā tā ir tēlota tāda pati kā Indriķa chronikā. Par Jēzus Kristus un Jaunavas Marijas darbību ir sacīts ļoti maz. Abi viņi ir vienīgi palīgi kristītiem kaņa darbos. Indriķa chronikā

¹⁾ Skat. arī 7668.

sv. Jaunavai no dievībām ir piešķirta pati svarīgākā loma. Eņģeļi virszemes notikumos nemaz neņem daļību, ar to viņi atšķiras no Indriķa eņģeļiem. Velna un neišto dievu loma maz ko atšķiras no viņu lomas Indriķa chronikā. Tik velnam piemīt sv. Augustīna Lūcifera netikums skaudība, kas viņam nav mūsu pirmajā chronikā. Rīmju chronikā darbojas arī Pērkons.

Parejot pie cilvēkiem, jāmin, ka galvenā loma Rīmju chronikā ir piešķirta ordeņa bruņiniekiem. Dāņu bruņinieki, kara kalpi, peregrīni un vācieši ir tik viņu palīgi. Vāciešiem chronists nepiegrīž nekādu sevišķu vērību. Indriķa chronikā viņi ieņem galveno vietu.

Ordeņa bruņinieku svarīgākie tikumi ir bezbailība un pastāvība; viņu palīgu — uzticība. Šie tikumi sevišķi izpaužas kritiskos brīžos uz cīņu lauka.

Daži palīgi ir bailīgi un neuzticīgi, kas kritiskā momentā atstāj brāļus vienus. Viņiem chronists veltī asus vārdus. Arī garīdznieki ir bailīgi un domā vienīgi par savu kaklu.

Pie mestru raksturošanas chronists pakavējas visilgāk. Pie tam viņš parasti raksturojumu iepin vienā vietā, vai tur, kur viņš runā par mestra stāšanos amatā, vai tur, kur to atstāj. Raksturojumā viņš ne vienu kaut cik spilgtaki neatdala no citiem. Viņi ir krietni varoņi. Nevar atrast, ka viņš kādam piegrīztu lielāku uzmanību kā citiem. No pārējiem ordeņa locekļiem autors lielāku simpatiju veltī Kuldīgas soģim Jānim Ochtenhūsenam, piedēvēdams viņam plašu jo plašu slavu. Četrus bīskapus autors tēlo skaidrāki un noteiktāki par mestriem. Vismīļaks

viņam ir bīskaps Alberts, jo viņš ir uzticīgs un pastāvīgs. Alberts tāpēc ir cienīgs iejemt pat augsto krēslu Romā. Bertolds un Hermanis ir krietni bruņinieki kara laukā. Bīskaps Meinharts ir vienīgais visā chronikā, kas ir labs priesteris un gans.

Chronista vislielākās dusmas un skarbākos vārdus iemanto kāds ordeņa loceklis, kas bija cēlies no Sosas, un Bertods. Abi viņi bija vērsuši savu ieroci pret brāļiem.

Pie šejienes uzvarētām tautām pārejot, redzam, ka visas tās no sākuma ienīst kristīgo ticību un ka tās ir lepnas un ļaunas. Zemgalieši spilgti atšķīras no citām tautām. Viņi ienīst brāļus, kā varoņi aizstāvas, nepazīst bailes un neiegūst kaujās kaunu. Latgaļi un lībieši ir gluži līdzīgi. Pēc pakļaušanas viņi ir uzticīgi un pastāvīgi, ar prieku dodas līdz brāļiem karā un cīnās kā lauvas, iemantojot godu. Kurši un igauņi ir diezgan līdzīgi. Pēc pakļaušanas viņi — tāpat arī zemgalieši — nav uzticīgi un atkrīt, bet vēlāk kļūst uzticīgi. Igauņi priekš pakļaušanas ir varonīgāki kā pēc tam; kurši pēc pakļaušanas ir varonīgāki nekā bija priekš tam. Arī viņi iegūst kaujās godu. Sēlieši, kas dalību karos neņem, ir tipisks pagānu paraugs — bez tikumiem un ir ļauni.

Neuzvarētās tautas, leiši, zemaīši un krievi, ir lepnas un ļaunas; viņas ienīst kristīgo ticību. Varonīgi viņas cīnās uz kaujas lauka, bet cieš arvien lielus zaudējumus. Viņas atstāj kara lauku tad, kad vēl ir iespējams cīnīties un bēg vislielākā nekārtībā, iegūstot kaunu. Krievi pārspēj visus glēvulībā un bēgot viņi iegūst mūžīgu kaunu un negodu.

No atsevišķām personām visbruņiniecišķākie ir Milgerīns, Gingeika un Tušis, kas pārnāca ordeņa pusē. Šiem trim lešiem chronists veltī vissiltākas jūtas, pat vairāk kā mestriem. Autora simpatijas stiprā mērā bauda arī Kaupo un Suksis, jo abi labprātīgi ir kristījušies un bijuši uzticīgi un pastāvīgi. Krietns varonis ir Šabis. Alemanis ir bezbailīgs varonis. Ar labiem tikumiem ir nekristītā igauniete Emme. Mindovs nav uzticīgs un bēgot iegūst kaunu.

Skarbus vārdus iemanto nodevības dēļ kursis Utilis, bet ne tik skarbus kā abi ordeņa locekļi. Nameiķis nav tīrs savos solījumos.

Vispārīgi jemat, jāsaka, ka Rīmju chronikas autors nav pratis tik veikli raksturot kā Indriķis. Daudzu personu un dažu tautu raksturojumi tā saplūst, ka nav iespējams kaut cik skaidrāki vienu no otras atšķirt. Indriķis, turpretim, skaidri vienas personas vai tautas seju nošķir no otras. Rīmju chronikas autors ir mazāk subjektīvs, savu viedokli viņš mazāk uzspiež chronikai.

Chronista simpatijas aplūkojot, redzam, ka tās, vispirms, iemanto bezbailīgie kaujā. Lai cīnās par vai pret ordeni, ja ir bezbailīgs kaŗa, krietns varonis viņš ir chronista acis, piem., zengalieši un Alemanis. Bailīgie arvien iegūst viņa antipatiju, sevišķi tie, kas cīnās pret ordeni, piem., krievi, mazāk tie, kas ir ordeņa pusē. Chronista simpatijas, otrām kārtām, bauda uzticīgie, piem., kaŗa kalpi, peregrīni, letgaļi, lībieši un vācieši, bet antipatiju — neuzticīgie, piem., Mindovs, Utilis, Nameiķis, igaunī un kurši. Tad vēl autora simpatijas iegūst tie, kas paši pārnāk ordeņa pusē, piem., Milgerīns, Gingeika un Tušis, un tie, kas

atnesuši kaut kādu labumu brāļiem, piem., Šabis un Emme. Vislielāko simpatiju bauda nupat minētie trīs leiši, vislielāko antipatiju krievi.

Rīmju chronikas kā vēstures avota ticamībai par labu jāsaņem tas, ka tās autors, salīdzinot ar chronistu Indriķi, kā jau agrāk aizrādīju, ir mazāk subjektīvs un apraksta notikumus ar vājāku ideju ietekmējumu. No otras puses, ticamību vājina tas, ka brīvu domu izteiksmi dziesminiekam ir liedzis ritms ar atskaņām un ka viņam rakstot bija jāpielāgojās auditorijai, t. i. bruņinieku kareiviskajai psiholoģijai¹⁾. Sniedz viņš, kā tas no chronikas bieži redzams, visvairāk citu cilvēku nostāstus, bet mazāk savus pieredzējumus. Atstājot vēsturniekiem atsevišķu datu ticamības pārbaudīšanu, minēšu vispārīgi īsumā tik, ka nevar burtiski ticēt tēlojumiem par šējenes tautu lielajām neveiksmēm un zaudējumiem kaujās un bēgšanas veidu un arī par bruņinieku lielajiem panākumiem kaujās un nebēgšanu pēc zaudētas kaujas.

---

¹⁾ Skat. V. Bilķins, Nameikis un viņa laikmets, 3. un 4. l. p.

Satura rādītājs.

	lapp.
Izlietāto grāmatu saraksts	3
Priekšvārds	5
Ievads	7—10

Pirmā daļa.

Dieva kalpi, viņu darbi un centieni	10—14
Dieva ienaidnieki, viņu darbi un centieni	14—18
Dieva kalpi kaŗā	18—29
Dieva ienaidnieki kaŗā	29—35
Tikumi	36—44

Pazemība un lepnība (36—37), paklausība (37—38), pastāvība (38), uzticība un neuzticība (38—39), taisnīgi, patiesīgi, nepatiesīgi (39), citība (39—40) citu milēšana (40), saskaņa un nesaskaņa (40—41), mierināšana (41), zucht un unzucht (41—42), Dieva kalpu āriene (42), slava (43), gudrība un ģekība (43), uzņemšana (43—44), gaišs dvēseles noskaņojums un skumjas (44).

Mūžīgā dzīvošana	44—45
Dvēseles pestīšana	45
Dieva kalpu un viņu ienaidnieku nāve	45—46
Secinājumi	46—50

Otra daļa.

Dievs, Jēzus Kristus, Jaunava Marija un eņģeļi	50—52
Velns, Pērkons un neistie dievi	52—54
Ordeņa bruņinieki, Rēveles bruņinieki, kaŗa kalpi, peregrīni, vācieši, bailīgie un neuzticīgie un garīdznieki	54—56

Mestri	56—61
Andrejs no Štirijas (56—57), Anne (57), Burkarts no Hornhūsenas (57), Kūnrāts no Manderenas (58), Kūnrāts no Vūchtevankas (58), Diterīchs no Grūningenas (58), Ernsts (59), Hermanis Balke (59), Holte (59), Indriķis no Heimbargas (59), Kūne no Kazigensteinas (59—60), Oto (60), Valters no Nortekenas (60), Venno (60), Verners (60—61), Villekins (61) un Volkvīns (61).	
Ordeņa amata personas un citi	61—64
Gērharts no Kacenellenbogenas (61), Jānis no Ochtenhūsenas (61—62), Markvarts no Burbachas (62), Bertolds no Schovenburkas (62), Volmārs no Bernhūsenas (62), Albrechts no Orlamundes (62—63), hercogs Albrechts (63), Eilarts no Hōberkas (63) un Jānis no Tisenhūsenas (64).	
Bīskapi	64—65
Alberts (64), Bertolds (64—65), Hermanis (65) un Meinhards (65).	
Grēcīgie kristītie	65—66
Bertolds (65—66) un kāds no Sosatas (66).	
Zemgalieši	66—67
Nameiķis (67) un Šabis (67).	
Kurši	68—69
Utilis (69)	
Sēji	69
Letgaļi un libieši	69—72
Kaupo (71)	
Igauņi	72—73
Emme (72) un Sāmsalieši (73).	
Daž lantvolk	73
Leiši un zemaīši	73—76
Mindovs (73—74), Alemanis (74), Lengevīns (74—75). Gingeika, Milgerīns, Tūschis (76) un Suksis (76).	
Krievi	76—78
Secinājumi	78—82

[0,50]

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0304020138

